

กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิก

สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด

อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

**DECISION-MAKING PROCESS TO JOIN ACTIVITIES OF SRI-MUANG FANG
ORGANIC AGRICULTURE COOPERATIVE MEMBERS,
FANG DISTRICT, CHIANG MAI**

พันเอก ชิต แดงปรก

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

ชื่อเรื่อง

กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิก
สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด
อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

DECISION-MAKING PROCESS TO JOIN ACTIVITIES OF SRI-MUANG FANG
ORGANIC AGRICULTURE COOPERATIVE MEMBERS,
FANG DISTRICT, CHIANG MAI

โดย

พันเอก ชิต แดงปรก

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ)

วันที่ ๑๔ เดือน ๗ พ.ศ. ๕๖

กรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์กิตติพงษ์ ไตรธิกุล)

วันที่ ๒๙ เดือน ๗ พ.ศ. ๕๖

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บงกชมาศ เอกเอี่ยม)

วันที่ ๒๔ เดือน ๗ พ.ศ. ๕๖

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ)

วันที่ ๒๕ เดือน ๗ พ.ศ. ๕๖

สำนักงานบัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ ๒๕ เดือน ๗ พ.ศ. ๒๕๕๖

ชื่อเรื่อง	กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์ เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองแฝง จำกัด อำเภอแฝง จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	พันเอก ชิต แดงปรก
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ

บทคัดย่อ

การวิจัยกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองแฝง จำกัด อำเภอแฝง จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อทราบถึง 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล 2) การกำหนดความสำคัญในกระบวนการ ขั้นตอน และมูลเหตุในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองแฝง จำกัด และ 3) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินกิจกรรมกับสหกรณ์ ผู้ให้ข้อมูลคือสมาชิกเกษตรอินทรีย์ศรีเมืองแฝง จำกัด ซึ่งให้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 74 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย ผลการวิจัยมีดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสามในสี่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 47 ปี มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีรายได้สุทธิโดยประมาณจากการทำเกษตรอินทรีย์เฉลี่ย 44,810 บาท ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตนเองในการทำเกษตรอินทรีย์ เกือบทั้งหมดถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง มีจำนวนพื้นที่ใช้ทำเกษตรอินทรีย์เฉลี่ย 8.82 ไร่ โดยมีการปลูกพืชในพื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์เป็นลักษณะการปลูกพืชชนิดเดียว ปลูกพืชหลากหลายชนิดแบบผสมผสาน และปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์เฉลี่ย 2.54 ปี ส่วนใหญ่ยังไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในรูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์มาก่อน แต่ในรอบปีที่ผ่านมาเคยผ่านการฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์มาก่อน และมีจำนวนแรงงานในการทำเกษตรอินทรีย์เฉลี่ยประมาณ 2 คน

การกำหนดความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองแฝง จำกัด นั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในระดับมากทั้งในขั้นการตัดสินใจ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่ และขั้นประเมินผลทางเลือกตามลำดับ ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะประกอบด้วยด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญในระดับมากกับขั้นการวิเคราะห์ปัญหาในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะด้าน 1) ปัญหาด้านสุขภาพของผู้ใช้สารเคมีทางการเกษตร 2) ปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน 3) การขาดเงินทุนหมุนเวียนและมีหนี้สินค้างชำระ และ 4) การให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน

ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือกในการเข้าร่วมกิจกรรมผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในระดับมาก โดยเฉพาะด้าน 1) ความปลอดภัยของตนเองและครอบครัว 2) ระบบเกษตรอินทรีย์ที่สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 3) ระบบเกษตรอินทรีย์ที่ปฏิบัติได้หลายอย่างและสร้างรายได้ตลอดทั้งปี และ 4) การได้ให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน

ขั้นการประเมินทางเลือกในการเข้าร่วมกิจกรรมผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในระดับมาก โดยเฉพาะด้าน 1) ความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค 2) ความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน 3) ความอดทน ขยันหมั่นเพียร และทำอย่างสม่ำเสมอไม่เร่งรีบ 4) ความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกับกิจกรรมอื่นที่ทดลองทำได้ และ 5) การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้นของตนเองและครอบครัว

ส่วนขั้นการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ผู้ให้ข้อมูลก็ได้ให้ความสำคัญระดับมากเช่นกัน โดยเฉพาะด้าน 1) ความตื่นตัวเกี่ยวกับสุขภาพของผู้บริโภคที่จะส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการตลาดอาหารอินทรีย์ 2) ความเชื่อมั่นที่ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต และ 3) การอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรค พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพในรูปแบบเกษตรอินทรีย์เกี่ยวกับ 1) การขาดเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปส่งเสริม และ 2) หน่วยงานที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์มีน้อย โดยมีข้อเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด รวมทั้งต้องการให้มีการจัดการฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง

Title	Decision-Making Process to Join Activities of Sri-Muang Fang Organic Agriculture Cooperative Members, Fang District, Chiang Mai
Author	Colonel Chid Dangprok
Degree of	Master of Science in Agricultural Extension
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Boonsom Waraegsiri

ABSTRACT

This study was aimed to investigate the following dimensions: 1) personal and socio-economic characteristics of Sri-Muang Fang Organic Agriculture Cooperative members; 2) process steps and reasons for joining Sri-Muang Fang Organic Agriculture Cooperative; and 3) problems encountered and suggestions on the cooperative management. Respondents in this study consisted of 74 cooperative members obtained from multi-stages random sampling. A set of interview schedules was used as a tool for data collection. Obtained data were analyzed by using the statistical package for the research.

Results of the study revealed that three-fourths of the respondents were male, 47 years old on average, and elementary school graduates. They had an average annual income of 44,810 baht. Most of the respondents used their own capital for doing organic agriculture. Almost all of them had their own land with an average of 8.82 rai/person for organic agriculture. They did mono cropping and integrated farming. The respondents were members of the cooperative for about 2.54 years and has already undergone a training course of organic agricultural practices. It was also found that they had an average of two person doing organic agriculture.

With regards to decision-making process for joining the cooperative, it was found that the respondents gave the most important to decision-making, problems analysis, new alternative searching, and alternative result assessment, respectively. Each step consisted of the following aspects: health, environment, economy and society.

With regards to the consideration on alternative seeking for joining the activities, the respondents held a high level of importance in the following: 1) health condition concerning

agricultural chemical substances related to ailments; 2) soil erosion; 3) cash flows and debts; and 4) assistance and promotion provided by government and private sectors.

With regards to the consideration alternative seeking for joining the activities, the respondents held a high level of importance in the following: 1) security of the respondents and their families; 2) the organic agricultural system which can help on resource and environmental conservation; 3) organic agricultural system which can be practiced in many ways and the respondents can generate revenue the whole year; and 4) assistance provided by government and private sectors.

With regards to the alternative assessment, the respondents held a high level of importance in following: 1) health condition of producers and consumers; 2) conformity to the current economic conditions; 3) tolerance, diligence, and steadiness 4) connection and contribution to other activities that can be done; and 5) the respondents and their family are more healthy than before.

With regards to the decision-making for joining activities of the cooperative, it was also found that the respondents held a high level of importance in the following: 1) awareness on consumers' health which might cause the expansion of organic food market; 2) the respondents believed that they would have a better life at present and in the future; and 3) sustainably environmental conservation.

In the case of problems encountered, the following were revealed by the respondents: 1) lack of extension staff and 2) few agencies of organic agricultural extension. It could be advisable that agricultural extension staff or change agents should closely give suggestions to the respondents. Also, they should hold organic agriculture trainings continually.

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร. บุญสม วราเอกศิริ ประธานกรรมการที่ปรึกษา อาจารย์กิตติพงษ์ ไตริทรกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังคมมาส เอกเอี่ยม กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาชี้แนะด้านวิชาการ รวมทั้งข้อแนะนำถึงข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดทำการวิเคราะห์ และเขียนรายงานการวิจัยให้ถูกต้องหลักเกณฑ์ ขอขอบคุณประธานกรรมการ คณะกรรมการ และสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองผาง จำกัด ที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร และเพื่อนนักศึกษาที่กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือในระหว่างที่กำลังศึกษา ผู้บังคับบัญชาที่อนุญาตเพื่อให้มาเข้ารับการศึกษารวมทั้งขอบคุณสมาชิกในครอบครัว ที่คอยให้กำลังใจ และช่วยเหลือ ทำให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้บรรลุความสำเร็จด้วยดี

พันเอกชิต แดงปรก

กันยายน 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	9
ความเป็นมาของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด	9
แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์	11
ความหมายของเกษตรอินทรีย์	11
หลักการเกษตรอินทรีย์	12
แนวทางเกษตรอินทรีย์	14
แนวคิดในการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์	15
เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย	16
เกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก	18
ทางเลือกใหม่ของเกษตรกรไทย	20
แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ	20
ภาคสรุป	25
กรอบแนวความคิดในการวิจัย	26

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	27
สถานที่ดำเนินการวิจัย	27
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	29
การทดสอบเครื่องมือ	30
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	30
การวิเคราะห์ข้อมูล	31
ระยะเวลาในการวิจัย	31
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	32
ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล	32
ลักษณะส่วนบุคคล	32
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	34
ลักษณะทางสังคม	38
การกำหนดความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสมาชิก	
สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองแฝง จำกัด ของผู้ให้ข้อมูล	41
ขั้นการวิเคราะห์ปัญหา	42
ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือก	49
ขั้นการประเมินทางเลือก	56
ขั้นตัดสินใจ	64
ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประกอบอาชีพในรูปแบบเกษตรอินทรีย์	66
ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพในรูปแบบเกษตรอินทรีย์	66
ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูล	68

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	71
สรุปผลการวิจัย	71
ลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม	71
การกำหนดความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับ	
สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด	72
ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประกอบอาชีพในรูปแบบ	
เกษตรอินทรีย์	76
อภิปรายผล	78
ข้อเสนอแนะ	80
ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร	80
ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่	81
ข้อเสนอแนะสำหรับสมาชิกสหกรณ์	81
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	82
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	85
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	86
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	102

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนฟาร์ม พื้นที่ และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย พ.ศ. 2545	17
2	ความแตกต่างระหว่างผักเกษตรอินทรีย์กับผักประเภทต่างๆ	18
3	ตลาดอาหารเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ	19
4	จำนวนประชากรจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ	29
5	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามเพศ	33
6	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามอายุ	33
7	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับการศึกษา	34
8	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามรายได้สุทธิจากการทำการเกษตรอินทรีย์	35
9	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามแหล่งที่มาของเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร	36
10	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะการถือครองที่ดิน	36
11	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามจำนวนพื้นที่ใช้ทำเกษตรอินทรีย์	37
12	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะการปลูกพืช	38
13	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองผาง จำกัด	39
14	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามประสบการณ์การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในรูปแบบเกษตรอินทรีย์	39
15	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์	40
16	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกแรงงานเกษตรในครัวเรือนเดียวกันที่ร่วมกันทำเกษตรอินทรีย์	41
17	ระดับความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองผาง จำกัด	42
18	จำนวน ร้อยละ และค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลที่พิจารณาระดับความสำคัญของขั้นวิเคราะห์ปัญหา	45

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
19	จำนวน ร้อยละ และค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลที่พิจารณาระดับความสำคัญ ของขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่	52
20	จำนวน ร้อยละ และค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลที่พิจารณาระดับความสำคัญ ของขั้นประเมินผลทางเลือก	59
21	จำนวน ร้อยละ และค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลขั้นตัดสินใจ	65
22	จำนวน และร้อยละ ของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามปัญหาอุปสรรคการผลิตระบบ เกษตรอินทรีย์	67
23	จำนวน และร้อยละ ของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในด้านต่างๆ	69

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์	15
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	26

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

การเกษตรเป็นกิจกรรมที่ควบคู่มากับมนุษย์ที่จะขาดจากกันไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นประเทศหรือสังคมใดก็ตาม ถึงแม้ประเทศหรือสังคมนั้นๆ จะร่ำรวยหรือยากจนก็ตาม เนื่องจากกิจกรรมทางการเกษตรเป็นกิจกรรมที่ผลิตอาหารและปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการดำรงชีวิตของมนุษย์ตลอดมา การผลิตทางการเกษตรแต่ดั้งเดิมนั้น มนุษย์กระทำการเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัวให้มีชีวิตที่สุขสมบูรณ์ มีการให้และแลกเปลี่ยนผลิตผลซึ่งกันและกัน ต่อมามีการขายและแลกเปลี่ยนผลผลิตเพื่อให้ได้เงินตราไปใช้จ่ายใช้สอยในสิ่งที่ตนเองผลิตไม่ได้ เช่น เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น การซื้อขายแลกเปลี่ยนก็กระทำกันเฉพาะในท้องถิ่นหรือสังคมใกล้เคียง แต่เมื่อความเจริญทางด้านวัตถุได้ขยายเพิ่มมากขึ้น มนุษย์มีความต้องการปัจจัยการดำรงชีวิตเพิ่มมากขึ้น การซื้อขายแลกเปลี่ยนเพิ่มขยายวงกว้างขวางมากขึ้น จึงมีผลทำให้การผลิตทางการเกษตรได้ มีการปรับให้อยู่ในระบบเศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อการขายมากขึ้น

ในช่วง 3-4 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาการผลิตให้เพิ่มประสิทธิภาพมากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้โดยอาศัยหลักพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์การลงทุน กำไร ค่าเสียโอกาส เป็นข้อมูลปัจจัยในการพิจารณาในการผลิต นอกจากนี้ได้นำปัจจัยการผลิตจากภายนอก เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ยาปราบวัชพืช เครื่องจักรกล น้ำมันเชื้อเพลิง เมล็ดพันธุ์ลูกผสม มาแทนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในธรรมชาติที่เคยใช้กันมาแต่ดั้งเดิม เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก สมุนไพร และแรงงานจากสัตว์ ทั้งนี้เพื่อต้องการเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น เทคโนโลยีดังกล่าวนี้รู้จักกันในนามเกษตรแผนใหม่ มีผลทำให้ผลผลิตการเกษตรสูงขึ้นอย่างชัดเจน เช่น ข้าวที่ผลิตตามเกษตรแผนใหม่จะให้ผลผลิตสูงถึง 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ ในขณะที่เดียวกันผลิตผลตามเกษตรดั้งเดิมอาจจะให้ผลผลิต 400-500 กิโลกรัม ต่อไร่ การผลิตข้าวโพดที่มีการเตรียมดิน โดยใช้เครื่องท่อนแรงปลูกด้วยเมล็ดพันธุ์ลูกผสม โดยใช้ ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืชอย่างถูกต้องตามหลักเกษตรแผนใหม่จะได้ผลผลิตสูงถึง 800-1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ในขณะที่การผลิตดั้งเดิมโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและยาปราบศัตรูพืช ปลูกด้วยเมล็ดพันธุ์พื้นเมืองเกษตรกรจะได้ผลผลิตเพียง 300-400 กิโลกรัมต่อไร่ ชนวน รัตนวราหะ (2538: 3) จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่าถ้าจะมองในแง่ของหลักเศรษฐศาสตร์ซึ่งคิดในด้านต้นทุน กำไร ก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่าการผลิตโดยใช้หลักเกษตรแผนใหม่และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เกษตรกรไทยน่าจะร่ำรวย หรืออย่างน้อยก็มีสภาพความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น แต่ในทางตรงข้ามกลับก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบหลาย ๆ ด้านด้วยกัน กล่าวคือ 1) ปัญหาเกี่ยวกับด้านการผลิตที่

เกษตรกรไม่สามารถควบคุมปัจจัยการผลิต และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ได้ เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ขาดการจัดการศัตรูพืชที่เหมาะสม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ สุขภาพของเกษตรกร ผู้บริโภค และยังก่อให้เกิดปัญหาต่อการส่งออกที่เข้มงวดกับการตรวจสอบพืชตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร เป็นอุปสรรคทางการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี 2) ปัญหาเกี่ยวกับด้านการตลาด หลังจากความสำเร็จของการเกษตรแผนใหม่ในการเพิ่มผลผลิตในระยะสั้น ทำให้เกิดผลผลิตล้นตลาด คุณสมบัติของสินค้าเกษตรที่เน่าเสียง่าย เก็บเกี่ยวแล้วต้องรีบขาย ซึ่งในช่วงใดผลผลิตออกสู่ตลาดมาก ราคา มักตกต่ำ และ 3) ปัญหาเกี่ยวกับด้านสังคม เกิดค่านิยมใหม่ๆ ที่หันไปพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก จำพวกเครื่องจักรแทนแรงงานคนและสัตว์ จึงมักประสบปัญหาต้นทุนสูง ขาดทุน เป็นหนี้เป็นสิน เกิดการล่มสลายของเกษตรกรในชนบท ซึ่งเป็นพื้นฐานของปัญหาครอบครัวแตกแยก เกิดการอพยพ เคลื่อนย้ายแรงงานชนบทเข้าสู่เมือง ทำให้มีปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ชนวน รัตนวราหะ (2538: 4)

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การพังทลายของดิน และดินเสื่อมความอุดมสมบูรณ์ มลพิษในสิ่งแวดล้อมจากการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน การแพร่ระบาดของโรคแมลงจากการปรับตัวด้านทานยาปราบศัตรูพืช การทำลายความหลากหลายทางธรรมชาติจากการบุกรุกเพื่อขยายพื้นที่ ทำให้สูญเสียพื้นที่ป่า สัตว์ป่า พืชสมุนไพร รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกษตรกรที่มีมาช้านานถูกละเลยและเชื่อว่าวิธีของเกษตรกรไม่ทันสมัยและไม่มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญผลกระทบต่อช่องว่างในการครอบครองเทคโนโลยี ซึ่งจากการพัฒนาวิชาการและเทคโนโลยีทางการเกษตรแผนใหม่ที่จะเพิ่มพูนรายได้แก่เกษตรกร แต่วิชาการและเทคโนโลยีดังกล่าวมิได้ถ่ายทอดอย่างเท่าเทียมกัน เกษตรกรรายย่อยซึ่งมีฐานะยากจนมักจะเสียเปรียบเมื่อเทียบกับกลุ่มเกษตรกรเพื่อการค้า หรือเกษตรกรรายใหญ่ หรือแม้แต่บริษัทธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้อง จึงดูเหมือนว่าขนาดของเกษตรกรรายย่อยที่ยากจนในปัจจุบันจะมีเพียง 2 ทางเลือกคือ ขอมรับเงื่อนไขหรือข้อตกลงกับเกษตรกรรายใหญ่ หรือบริษัทธุรกิจเอกชน หรือปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรแผนใหม่ที่ดำเนินอยู่ให้เป็นเกษตรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ซึ่งภาพสะท้อนจากปรากฏการณ์ตามลักษณะดังกล่าวได้ปรากฏขึ้น จากกรณีของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทุกชนิดในการผลิตส้มดัดสินใจปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกส้มระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งในช่วงระยะเวลาเมื่อ 4-5 ปี ที่ผ่านมาเกษตรกรกลุ่มนี้มีความคาดหวังที่จะสร้างความอยู่ดีมีสุขจากอาชีพการปลูกส้มขาย จึงตัดสินใจปรับเปลี่ยนมาทำอาชีพสวนส้ม บางรายตัดลิ้นจี่ บางรายเปลี่ยนจากนาข้าวและพืชไร่มาปลูกส้ม สุดท้ายก็ประสบปัญหานานาประการ จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ.2547 จึงตัดสินใจปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกในระบบ เกษตรอินทรีย์และรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาภายใต้ชื่อ สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง

จำกัด จนถึงปัจจุบัน โดยมีนายเกรียงไกร พานอ่อง เป็นประธานสหกรณ์ มีสมาชิกสหกรณ์จำนวนทั้งสิ้น 91 ราย รวมพื้นที่ปลูกส้มทั้งสิ้นประมาณ 1,500 ไร่ พื้นที่สวนส้มของสมาชิกสหกรณ์อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอฝาง อำเภอแม่อาย และอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ปัญหาการวิจัย

(Statement of the Problem)

แม้ว่าอำเภอฝาง อำเภอแม่อาย และอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการปลูกส้ม และได้มีการปลูกส้มเป็นเวลานานมากกว่า 30 ปี ผลผลิตส้มในแหล่งนี้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในนามส้มธารนครซึ่งเป็นส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง สีผิวสวย รสชาติอร่อย ราคาแพง และกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ ส่งขายทั้งภายในและต่างประเทศมาเป็นเวลานาน แต่การปลูกส้มให้ประสบผลสำเร็จ สีสวย รสชาติอร่อย คุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะส้มเป็นพืชที่มีศัตรูพืชทั้งแมลงและโรคพืชจำนวนมาก ต้องใช้ทุนสูงในการลงทุน จากการสัมภาษณ์อาจารย์ราตรี ห่านตระกูล สมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด รายหนึ่งพบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาสถานการณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกส้มเริ่มถดถอย เนื่องจากปริมาณส้มที่ออกสู่ตลาดมีมาก ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ เป็นผลให้ราคาส้มที่เกษตรกรขายได้ไม่คุ้มกับการลงทุน เกิดการขาดทุน เป็นหนี้เป็นสิน บางรายยังค้างชำระค่าปุ๋ยเคมี และสารเคมีกับบริษัทเอกชน บางรายถูกฟ้องดำเนินคดีก็มี ประกอบกับคุณภาพของส้มที่ผลิตได้มีคุณภาพต่ำ และเกิดความเสียหายมากกว่าที่เคยผลิตได้ในอดีต ต้นส้มเริ่มแสดงอาการทรุดโทรม ปัญหาต่างๆ เริ่มทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเกษตรกรจำนวนมากเริ่มท้อถอย เนื่องจากขาดทุนทรัพย์ และขาดความมั่นใจในอาชีพของตนเอง และแปลงปลูกส้มหลายแปลงเริ่มปรากฏต้นส้มตายก่อนถึงอายุอันควรจำนวนมาก คิดว่าหากปัญหาดังกล่าวหากไม่ได้รับการแก้ไขหรือเร่งรัดฟื้นฟูสภาพสวนส้ม ตลอดจนการพัฒนาตามแนวทางที่ถูกต้องตามที่ควรจะเป็นให้เห็นเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องในหลายๆ ด้านอย่างเข้มแข็งและจริงจังแล้ว อาจทำให้ออนาคตของเกษตรกรตกอยู่ในสภาพที่ล้มละลายหมดความหวังอย่างสิ้นเชิง ด้วยสภาพของปัญหาต่างๆ ดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2547 จึงได้ตัดสินใจพิจารณาหาหนทางปฏิบัติแบบใหม่ พบว่าวิธีการเดิมที่มีการใช้ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ยากำวัชพืช ซึ่งมีราคาแพง และมีผลกระทบในหลายๆ ด้าน เกษตรกรตกอยู่ในภาวะความไม่มีเสถียรภาพในอาชีพ การตัดสินใจปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกส้มจากระบบเกษตรกรรมแผนใหม่เข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ แล้วรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งและช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม

จึงเป็นที่มาแห่งความสำเร็จร่วมกันของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ในปัจจุบัน เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรรายอื่นๆ ทั้งในเขตพื้นที่อำเภอฝาง อำเภอแม่อาย และอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ และพื้นที่ในจังหวัดใกล้เคียงต่อไป ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาหาคำตอบในเรื่องกระบวนการตัดสินใจของเกษตรกร ซึ่งได้ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพการปลูกส้มตามรูปแบบเกษตรกรรมแผนใหม่หรือเกษตรกรรมเคมีตัดสินใจปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ยาปรับวัชพืช และสารเคมีทุกชนิด มุ่งสู่ระบบการผลิตในรูปแบบเกษตรกรรมอินทรีย์และรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ว่ามีลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน มีกระบวนการและขั้นตอนอย่างไร อะไรเป็นมูลเหตุที่แท้จริงที่ทำให้เกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด รวมทั้งมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้างที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(Objectives of Research)

การวิจัย เรื่อง กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อพรรณนาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อทราบถึงการกำหนดความสำคัญในกระบวนการ ขั้นตอน และมูลเหตุในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected Results)

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ผู้นำและผู้บริหารสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพิจารณาเพื่อปรับปรุงและวางแผนการดำเนินงาน ตลอดจนแก้ไขปัญหอุปสรรคให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกสหกรณ์ เพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ตลอดจนสามารถโน้มน้าวหรือชักจูงให้เกษตรกรรายอื่นที่ประสบปัญหาในทำนองเดียวกันตัดสินใจมาร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด มากขึ้น
2. เป็นข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายกำหนดนโยบายภาครัฐและเอกชน เพื่อปรับปรุงแก้ไขในการกำหนดนโยบายและแผนงานด้านการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ให้สอดคล้องเหมาะสมกับเกษตรกร
3. เป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษากระบวนการตัดสินใจในระบบการผลิตสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด เพื่อประกอบการค้นคว้าและวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

(Scope of the Research)

1. ประชากร คือ สมาชิกของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด เท่านั้น ซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกของสหกรณ์ในพื้นที่อำเภอฝาง อำเภอแม่อาว และอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 91 คน
2. การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะมุ่งศึกษาวิจัยถึงขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ซึ่งได้กำหนดที่จะศึกษาในประเด็นต่างๆ ตามขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 ขั้นการพิจารณาถึงปัญหา
 - 2.2 ขั้นการค้นหาทางเลือก
 - 2.3 ขั้นการประเมินทางเลือก
 - 2.4 ขั้นการตัดสินใจทางเลือก

2.5 ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพในรูปแบบเกษตรกรรมอินทรีย์

3. ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 2 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2550 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2550

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

(Operational Definition of Terms)

ลำดับความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจ หมายถึงกระบวนการที่บุคคลจะกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีพื้นฐานอยู่บนสิ่งแวดล้อม ซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจเป็นอย่างดี จุดมุ่งหมายของการตัดสินใจอยู่ที่การเลือกจากหลายๆ ทางเลือก โดยเลือกทางเลือกที่มีการพิจารณาถ่วงถ่วงแล้วว่าดีที่สุด เพื่อก่อให้เกิดผลที่ต้องการมากที่สุด โดยในเวลาเดียวกันก็จะสามารถป้องกันผลที่ไม่พึงประสงค์ให้มีน้อยที่สุด โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ขั้นการพิจารณาถึงปัญหา หมายถึงความพยายามที่จะค้นหาปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะต้องมีการวิเคราะห์และค้นหารายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

2. ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือก หมายถึงความพยายามที่จะค้นหาหนทางปฏิบัติหรือแนวทางใหม่ที่กำลังจะใช้สำหรับการแก้ปัญหาได้ดีที่สุด หลังจากได้ค้นพบปัญหาที่แท้จริงแล้ว

3. ขั้นประเมินผลทางเลือก หมายถึงความพยายามที่จะพิจารณาให้เห็นว่าหนทางปฏิบัติหรือแนวทางใหม่นั้นเมื่อนำไปใช้แล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตรงตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ โดยได้กำหนดตัวชี้วัดสำหรับใช้พิจารณา 5 ประการคือ

3.1 ด้านประโยชน์ที่เหนือกว่า

3.2 ด้านความสอดคล้องเหมาะสม

3.3 ด้านความยุ่งยาก

3.4 ด้านความสามารถทดลองได้

3.5 ด้านการสังเกตได้

4. ขั้นการตัดสินใจหมายถึงการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจในทางปฏิบัติหรือทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพของตนเอง

อนึ่งการศึกษาเรื่องกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ทั้ง 4 ขั้นนั้น ผู้วิจัยจะได้สร้างข้อความโดยการวิเคราะห์สถานการณ์จากความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบตามความคิดเห็นและประสบการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบมาโดยระบุว่า “มีความสำคัญน้อยที่สุด” “มีความสำคัญน้อย”

“มีความสำคัญปานกลาง” “มีความสำคัญมาก” หรือ “มีความสำคัญมากที่สุด” โดยแต่ละคำตอบจะกำหนดคะแนนดังนี้

1. มีความสำคัญน้อยที่สุด	1 คะแนน
2. มีความสำคัญน้อย	2 คะแนน
3. มีความสำคัญปานกลาง	3 คะแนน
4. มีความสำคัญมาก	4 คะแนน
5. มีความสำคัญมากที่สุด	5 คะแนน

การระบุคำตอบจากข้อความแต่ละสถานการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบ จะถูกนำมาคิดคะแนนเพื่อหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์สำหรับการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
1.00 – 2.33	หมายถึง มีความสำคัญระดับน้อย
2.34 – 3.67	หมายถึง มีความสำคัญระดับปานกลาง
3.68 – 5.00	หมายถึง มีความสำคัญระดับมาก

ระบบเกษตรอินทรีย์ หมายถึง รูปแบบของการทำการเกษตรที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีในการผลิต เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ซากพืช การปลูกพืชหมุนเวียน จุลินทรีย์และแร่ธาตุที่ได้จากธรรมชาติผสมผสานกับการควบคุมกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี หรือสิ่งมีชีวิตที่เกิดตามธรรมชาติ

สมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ หมายถึง เกษตรกรที่ได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากระบบเกษตรกรรมแผนใหม่ หรือระบบเกษตรเคมีเป็นระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมและสมัครเป็นสมาชิกของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งสิ้น 91 คน เท่านั้น

ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด

ลักษณะทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้สุทธิจากการทำการเกษตรอินทรีย์ แหล่งที่มาของเงินทุน ลักษณะการถือครองที่ดิน และจำนวนที่ดินที่ใช้ทำเกษตรอินทรีย์ และลักษณะการปลูกพืช ของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด

ลักษณะทางสังคม หมายถึง ระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ ประสิทธิภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ประสิทธิภาพการฝึกอบรม และแรงงานเกษตรในครัวเรือนเดียวกันที่ร่วมกันทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิขั้นสูงสุดที่ผู้ให้ข้อมูลได้ศึกษาเล่าเรียน ในสถาบัน การศึกษาของภาครัฐและเอกชน

รายได้สุทธิจากการประกอบอาชีพ หมายถึง รายได้ทั้งหมดที่ได้จากการประกอบ อาชีพเกษตรกรรมอินทรีย์ในรอบปีที่ผ่านมา [2549] เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้ว

แหล่งที่มาของเงินทุน หมายถึง แหล่งเงินทุนที่ผู้ให้ข้อมูลนำมาใช้เป็นทุนในการ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมอินทรีย์ เช่น ของตนเอง กู้ยืมเพื่อนบ้าน ธนาคาร หรือสหกรณ์

ลักษณะการถือครองที่ดิน หมายถึง การมีที่ดินเป็นของตนเองโดยมีเอกสารสิทธิ์ หรือไม่มีเอกสารสิทธิ์ หรือเช่าที่ดินของผู้อื่นในการประกอบอาชีพเกษตรอินทรีย์

จำนวนที่ดินที่ใช้ทำเกษตรอินทรีย์ หมายถึง จำนวนพื้นที่ที่ใช้ในการทำการเกษตร อินทรีย์ของเกษตรกร

ลักษณะการปลูกพืช หมายถึง ลักษณะการปลูกพืชในพื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ การปลูกชนิดเดียว การปลูกพืชหลายหลายชนิดแบบผสมผสาน หรือการปลูกพืชร่วมกับการ เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

ระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ หมายถึง จำนวนปีของผู้ให้ข้อมูลที่ได้เข้า ร่วมกิจกรรมและสมัครเป็นสมาชิกของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด

ประสบการณ์การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ หมายถึง การที่สมาชิกสหกรณ์เข้าร่วมเป็น สมาชิกกลุ่มอื่น ๆ นอกเหนือจากของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด

ประสบการณ์การฝึกอบรม หมายถึง จำนวนครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมการฝึกอบรม ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ให้ข้อมูลในรอบปีที่ ผ่านมา

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนคนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในบ้านของ ผู้ให้ข้อมูล

บทที่ 2
การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง
(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การวิจัยครั้งนี้มีการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในปัญหาและสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยคลุมประเด็นเนื้อหาในด้านความเป็นมา แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ และแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด

เนื่องจากอำเภอฝาง อำเภอแม่อาว และอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูกส้ม และเกษตรกรได้มีการปลูกส้มเป็นอาชีพติดต่อกันมานานมากกว่า 30 ปี ผลผลิตของส้มที่ผลิตได้ในเขตนี้ เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายโดยทั่วไปในชื่อของส้มสายน้ำผึ้ง นับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของทั้งสามอำเภอ สามารถทำรายได้อย่างงดงามให้กับเกษตรกรผู้ปลูกและนำชื่อเสียงมาสู่จังหวัดเชียงใหม่ เพราะส้มในเขตนี้มีคุณภาพดี สีสวย รสชาติอร่อย ทำให้การปลูกส้มในเขตนี้มีพื้นที่ปลูกมากเป็นอันดับต้นๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ หรือของภาคเหนือ จากข้อมูลตามสถิติของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปี 2547 พื้นที่ปลูกส้มของอำเภอฝางมีจำนวน 40,740 ไร่ อำเภอแม่อาว 27,199 ไร่ และอำเภอไชยปราการ จำนวน 5,241 ไร่ คาดว่าอาชีพการทำสวนส้มน่าจะทำให้เกษตรกรมีความร่ำรวยได้ หรือไม่ก็มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ในสภาพความเป็นจริงเกษตรกรตกอยู่ในสภาพที่ลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรรายย่อย เนื่องจากอาชีพการปลูกส้มต้องใช้เงินลงทุนสูง สำนักงานเกษตรอำเภอฝาง (2549) รายงานว่า ต้นทุนการผลิตส้มในเขตอำเภอฝาง เฉลี่ยจำนวน 26,760 บาทต่อไร่ต่อปี แต่ในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาเกษตรกรตกอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่ เนื่องจากส้มราคาตกต่ำทำให้ขาดทุนเป็นหนี้เป็นสินจำนวนมาก ประกอบกับคุณภาพของส้มเขียวหวานในระยะหลังมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรเริ่มท้อถอย บางสวนต้นส้มเหลืองโทรม และหลายแปลงเริ่มปรากฏต้นตายก่อนถึงอายุอันสมควร หากปัญหาดังกล่าวถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไขหรือวางแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการปลูกส้มอย่างเป็นรูปธรรมและจริงจังอย่างต่อเนื่องแล้ว อาจจะทำให้อนาคตของเกษตรกรรายย่อย ผู้ปลูกส้มเป็นอาชีพในเขตนี้ส่วนหนึ่งต้องสิ้นหวังสิ้นอนาคตก็เป็นได้

จากสภาพปัญหาของอาชีพการปลูกส้มดังกล่าว เมื่อ 20 เมษายน พ.ศ. 2548 ได้มีเกษตรกรจำนวนหนึ่งได้รวมกันจัดตั้งกลุ่มโดยมีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาอาชีพการทำสวนส้มให้ได้ผลผลิตสูง มีคุณภาพ ยั่งยืน ปลอดภัย จึงได้ร่วมกันตัดสินใจเลือกเอาแนวทางเกษตรอินทรีย์มาใช้เป็นรูปแบบในการปลูกส้ม โดยตั้งชื่อกลุ่มว่า กลุ่มสตรีศรีเมืองฝางสร้างส้มอินทรีย์ โดยมีเกษตรกรผู้ปลูกส้มจากอำเภอฝาง อำเภอแม่อาย และอำเภอไชยปราการ จำนวน 91 ราย จำนวนเนื้อที่สวนส้มรวมกันประมาณ 1,500 ไร่ จำนวนต้นส้มประมาณ 61,700 ต้น โดยมีนางสาวอนงค์โพธิ์สุ วาวัฒนศักดิ์ (ครุณรงค์) เป็นประธานกลุ่ม

จากแนวคิดของเกษตรกรเองประกอบกับการกระตุ้นจากนโยบายของรัฐบาลที่ได้ประกาศให้เกษตรอินทรีย์เป็นนโยบายสำคัญที่เป็นวาระแห่งชาติ และการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน รวมทั้งนักวิชาการอิสระ ทำให้เกษตรกรรวมตัวกันทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจังมากขึ้น เลิกใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีสังเคราะห์ทั้งหลาย หันมาใช้ปัจจัยการผลิตภายในท้องถิ่น เพื่อพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด และพยายามที่จะจัดตั้งองค์กรขึ้น ด้วยตระหนักว่าการทำการใดๆ หากไม่รวมกลุ่มที่เข้มแข็งพอ จะไม่มีพลังขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จได้ การดำเนินงานของกลุ่มสตรีศรีเมืองฝางสร้างสวนส้มอินทรีย์ ได้ดำเนินมาระยะหนึ่งได้ประสบปัญหาด้านการจำหน่ายผลผลิต เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ความโปร่งใส และความเสมอภาคของสมาชิกแต่ละคน รวมทั้งความเป็นนิติบุคคลในการทำนิติกรรมเพื่อจำหน่ายผลผลิตให้กับห้างสรรพสินค้า หรือองค์กรต่างๆ จึงได้ขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสหกรณ์จำกัดขึ้น เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ภายใต้ชื่อ “สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด” ปัจจุบันมีนายเกรียงไกร พานอ่อง เป็นประธานกรรมการ

จากการสัมภาษณ์ นายเกรียงไกร พานอ่อง ประธานกรรมการสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด (2549) ทราบว่าปัจจุบันสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ตั้งอยู่ ณ บ้านเลขที่ 220 หมู่ที่ 3 ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ 50110 โทรศัพท์ 053-452642 มีสมาชิกจำนวน 91 คน สมาชิกมีพื้นที่เกษตรในเขตอำเภอฝาง โดยนำเอารูปแบบเกษตรอินทรีย์มาเป็นทางเลือกในการทำสวนส้ม การสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานทั้งทางภาครัฐและเอกชน ตลอดจนนักวิชาการอิสระ รวมทั้งการร่วมมือกับเครือข่ายระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ตลาดที่เป็นธรรมจะเป็นทางออกไปสู่ความสำเร็จได้

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพการทำสวนส้มของเกษตรกร นโยบายภาครัฐ ตลอดจนจากการสนับสนุนของหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้เกษตรกรรวมกลุ่ม รวมพลังในการระดมความคิดเห็น ค้นหาทางเลือกในการนำมาปรับปรุงพัฒนาอาชีพดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจและต้องการที่จะศึกษาถึงกระบวนการในการตัดสินใจใน

การเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ว่าเป็นอย่างไร สมาชิกมี ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนออะไรบ้าง เพื่อให้ผู้บริหารสหกรณ์ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ที่เกี่ยวข้องได้สนับสนุน ส่งเสริม และให้ความช่วยเหลือได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของ เกษตรกรต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

ความหมายของเกษตรอินทรีย์

มีหลายหน่วยงานที่พยายามให้นิยามหรือความหมายของคำว่าเกษตรอินทรีย์ (organic agriculture) ซึ่งกระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ว่า หมายถึง ระบบการผลิตทางการเกษตรที่หลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์ สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และฮอร์โมนที่กระตุ้นการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์ การเกษตรกรรมอินทรีย์อาศัยการปลูกพืช หมุนเวียน เศษซากพืช มูลสัตว์ พืชตระกูลถั่ว ปุ๋ยพืชสด เศษซากเหลือทิ้งต่างๆ การใช้ธาตุอาหาร จากมูลของหินแร่ รวมทั้งการใช้หลักการควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีชีวภาพ เพื่อรักษาความอุดม สมบูรณ์ของดินเป็นแหล่งอาหารของพืช รวมทั้งการควบคุมศัตรูพืชต่างๆ เช่น แมลง โรคและ วัชพืช วิฑูรย์ เกียนจำรูญ (2539: 96) ในขณะนี้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ตามความหมายของ สมัชชาเกษตรกรรมทางเลือก ใน บัณฑิต เศรษฐกิจโรตม์ (2546: 3) ได้ให้ความหมายของเกษตรกรรม อินทรีย์ในกรอบของเกษตรกรรมทางเลือกว่า หมายถึงการผลิตทางการเกษตรและวิธีการดำเนิน ชีวิตของการเกษตรที่เอื้ออำนวยต่อการฟื้นฟูและดำรงรักษาไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ระบบนิเวศและ สภาพแวดล้อม โดยมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เป็นธรรม ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ เกษตรกรและผู้บริโภค ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของเกษตรกร ชุมชนและสังคมโดยรวม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดความหมาย ของเกษตรอินทรีย์ไว้ในกรอบของเกษตรกรรมยั่งยืนใน บัณฑิต เศรษฐกิจโรตม์ (2546: 5) ว่าหมายถึง ระบบการทำการเกษตรที่ให้ความสำคัญกับระบบนิเวศ โดยจะต้องช่วยฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากร ในไร่นาและสิ่งแวดล้อม ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกให้มากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและมีผลตอบแทนที่จะทำให้เกษตรกรดำรงชีพและประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้อย่างยั่งยืน แต่ที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด คือ ความหมายที่กำหนดโดยสหพันธ์เกษตรอินทรีย์ นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements) ซึ่งได้ให้ความหมายของ คำว่าเกษตรอินทรีย์ว่าคือระบบการเกษตรที่ผลิตอาหาร และเส้นใยด้วยความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม

สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้นที่หลักการปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศเกษตร เกษตรอินทรีย์จึงลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกและหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ย สารกำจัดศัตรูพืชและเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์ แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามประยุกต์ใช้ธรรมชาติในการเพิ่มผลผลิตและพัฒนาความต้านทานต่อโรคของพืชและสัตว์เลี้ยง หลักการเกษตรอินทรีย์นี้เป็นหลักการสเกลที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม ภูมิอากาศและวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย วิฑูรย์ ปัญญากุล (2549: 3)

หลักการเกษตรอินทรีย์

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ (2539: 88) ได้อ้างถึงหลักการเกี่ยวกับเกษตรกรรมอินทรีย์ตามแนวคิดของ Sir Albert Howard ไว้ 7 ข้อสำคัญคือ

1. สุขภาพที่ดีเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตทั้งมวลที่อุบัติขึ้นมาบนโลกนี้
2. สุขภาพที่ดีตามกฎข้อหนึ่งต้องใช้กับทั้งพืช สัตว์และมนุษย์ โดยสุขภาพที่ดีของทั้งสิ่งดังกล่าวจะเชื่อมประสานสัมพันธ์คู่จสาโยชน์เส้นเดียวกัน
3. ความอ่อนแอและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับห่วงโซ่แรก คือ ดิน จะส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อื่นๆ ที่อยู่สูงกว่า จนกระทั่งถึงมนุษย์ซึ่งอยู่บนสุดของห่วงโซ่แห่งความสัมพันธ์นั้น
4. ปัญหาการระบาดของโรคแมลง ทั้งในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ในระบบเกษตรสมัยใหม่ คือ ปัญหาในห่วงโซ่ที่สองและสาม
5. ปัญหาเรื่องสุขภาพของคนในสังคมสมัยใหม่ เป็นผลต่อเนื่องมาจากปัญหาความล้มเหลวที่เกิดขึ้นในห่วงโซ่ที่สองและสาม
6. สุขภาพที่ไม่ดีของพืช สัตว์และมนุษย์เป็นผลเนื่องมาจากสุขภาพที่ไม่ดีของดิน ดินเป็นรากฐานของทุกสิ่ง การแก้ปัญหาเรื่องสุขภาพ โดยการพัฒนาและคิดค้น วิธีการรักษาโรคต่างๆ ไม่อาจทำให้สุขภาพดีขึ้นได้ ถ้าละเลยความอุดมสมบูรณ์ของดิน
7. การปรับเปลี่ยนการพัฒนาที่เป็นอยู่ให้ถูกต้องมิใช่เรื่องยาก เพียงแต่เราต้องสำนึกในปัญหาที่เกิดขึ้น ยอมรับกฎและบทบาทอันซับซ้อนของธรรมชาติ โดยการคืนทุกสิ่งที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ให้กับผืนดิน ผสมผสานการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์และไม่กระทำใดๆ ที่เป็นการรบกวนต่อกระบวนการสะสมธาตุอาหารที่ดำเนินการ โดยสิ่งมีชีวิตเล็กๆ ซึ่งอาศัยในดิน

เดชา ศิริภัทร (2532: 18) ได้อธิบายความคิดของ Sir Albert Howard ว่าหากโซ่อาหารข้อต้นๆ อ่อนแอหรือถูกทำลายลงก็จะมีผลทำให้โซ่ข้อหลังๆ ต้องพึ่งพาโซ่ข้อต้นๆ มาเป็นลำดับนั้น พลอยกระทบกระเทือนไปด้วย เมื่อดินถูกทำลายจนหมดความอุดมสมบูรณ์ก็จะมีผลต่อเนื่องทำให้

พืชสัตว์และมนุษย์เกิดปัญหาขึ้น ซึ่งในที่สุดจะทำให้มนุษย์มีสุขภาพเสื่อมโทรมลง ในทำนองเดียวกัน วิฑูรย์ ปัญญากุล (2549: 3) ได้กล่าวถึงการระดมนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์ในที่ประชุมใหญ่ของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Organic Agriculture Movements) มีมติรับรองหลักการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งประกอบด้วยหลักการ 4 ข้อสำคัญ คือ

1. มิติด้านสุขภาพ คือการส่งเสริมและสร้างความยั่งยืนให้กับสุขภาพอย่างเป็นองค์รวมของดิน พืช สัตว์และมนุษย์ หลักการตามข้อนี้ไม่ว่าจะเป็นการผลิตในไร่นา การแปรรูป การกระจายผลผลิตหรือการบริโภคต่างก็มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตทั้งปวง ตั้งแต่สิ่งมีชีวิตที่มีขนาดเล็กที่สุดในดินจนถึงตัวมนุษย์ เกษตรอินทรีย์จึงมุ่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพสูงและมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อสนับสนุนให้มนุษย์มีสุขภาพที่ดี

2. มิติด้านนิเวศวิทยา หลักการข้อนี้ตั้งอยู่บนกระบวนทัศน์ที่มองเกษตรอินทรีย์ในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของระบบนิเวศน์โดยรวม การผลิตเกษตรอินทรีย์จึงต้องมีการพึ่งพาอาศัยกระบวนทางนิเวศวิทยาและวงจรของธรรมชาติ โดยการเรียนรู้และสร้างระบบนิเวศสำหรับให้เหมาะสมกับการผลิตแต่ละชนิด การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และการเก็บของป่าจะต้องสอดคล้องกับวัฏจักรและสมดุลของธรรมชาติที่สอดคล้องกับเงื่อนไขท้องถิ่น ภูมินิเวศ วัฒนธรรมและเหมาะสมกับขนาดของฟาร์ม เกษตรกรควรใช้ปัจจัยการผลิตและพลังงานที่มีประสิทธิภาพ เน้นการใช้ซ้ำ การหมุนเวียนเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน ซึ่งการสร้างสมดุลของระบบนิเวศการเกษตร จะต้องออกแบบระบบการทำฟาร์มที่เหมาะสม วิฑูรย์ ปัญญากุล (2549: 5)

3. มิติด้านความเป็นธรรม คือ จะต้องตั้งอยู่บนความสัมพันธ์ที่มีความเป็นธรรมระหว่างสิ่งแวดล้อมโดยรวมและสิ่งมีชีวิต ประกอบด้วยความเป็นธรรมทั้งเกษตรกร คนงานผู้แปรรูป ผู้จัดจำหน่ายสินค้าและผู้บริโภค และยังหมายรวมถึงการปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดสภาพการเลี้ยงให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการทางธรรมชาติของสัตว์ รวมทั้งการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม ในหลักการข้อนี้ยังรวมถือการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมด้วย

4. มิติด้านการดูแลเอาใจใส่ ในหลักการนี้ให้เกษตรกรหรือผู้ประกอบการได้พิจารณาถึงความเสี่ยงจากการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่นำมาใช้ในการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างหลักประกันว่า เทคโนโลยีนั้นปลอดภัยและเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม ควรปฏิเสธเทคโนโลยีที่มีความแปรปรวนมาก ได้แก่ เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม วิฑูรย์ ปัญญากุล (2549: 6)

แนวทางเกษตรอินทรีย์

วิฑูรย์ ปัญญากุล (2549: 7) ได้สรุปแนวทางของการทำเกษตรอินทรีย์จากแนวคิดพื้นฐานของเกษตรอินทรีย์ที่มุ่งเน้นการทำการเกษตรที่อนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและเป็นการผลิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ โดยการประยุกต์ปรับใช้กลไกของธรรมชาติไว้ 8 ประการ คือ

1. การหมุนเวียนของแร่ธาตุอาหาร โดยเกษตรอินทรีย์จะต้องให้ความสำคัญกับการป้องกันการสูญเสียธาตุอาหารที่เกิดจากกระบวนการผลิต โดยมีเป้าหมายเพื่อลดการพึ่งพาแหล่งธาตุอาหารจากภายนอกฟาร์มมากเกินไป การหมุนเวียนธาตุอาหารที่สำคัญ คือการใช้ปุ๋ยหมัก การคลุมดินด้วยอินทรีย์วัตถุ การปลูกพืชเป็นปุ๋ยพืชสดและการปลูกพืชหมุนเวียน

2. ความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดิน คือ เป็นหัวใจของเกษตรอินทรีย์ทำได้โดยการหาอินทรีย์วัตถุมาคลุมดินอยู่เสมอ ซึ่งอินทรีย์วัตถุจะกลายเป็นอาหารของสิ่งมีชีวิตเล็กๆ และจุลินทรีย์ในดินทำให้ดินฟื้นกลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง

3. ความหลากหลายที่สัมพันธ์กันอย่างสมดุลในระบบนิเวศ แนวทางนี้ทำได้โดยการปลูกพืชร่วมหลายๆชนิดในเวลาเดียวกันหรือต่อเนื่องกัน การปลูกพืชหมุนเวียนต่างชนิดกัน รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยังเป็นการลดความเสี่ยงจากปัญหาโรคแมลงศัตรูพืชระบาด การไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะมีส่วนช่วยให้ศัตรูธรรมชาติ สามารถควบคุมศัตรูพืชด้วยกันเองอีกด้วย

4. การอนุรักษ์นิเวศการเกษตร คือ การงดให้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด เนื่องจากปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ทำลายสมดุลของนิเวศการเกษตร ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตต่างๆที่อยู่ในฟาร์มทั้งผิวดินและใต้ดิน

5. การฟื้นฟูนิเวศการเกษตร แนวทางหลัก คือการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุและการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการปลูกพืชร่วม พืชแซม พืชหมุนเวียนและไม้ยืนต้น

6. การพึ่งกลไกธรรมชาติในการเกษตร ได้แก่ วงจรการหมุนเวียนธาตุอาหาร โดยเฉพาะวงจรไนโตรเจนและคาร์บอน วงจรการหมุนเวียนของน้ำ รวมทั้งการพึ่งพากันของสิ่งมีชีวิตอย่างสมดุลในระบบนิเวศ ทั้งในเชิงการเกื้อกูล การพึ่งพาและห่วงโซ่อาหาร

7. การควบคุมและป้องกันมลพิษ แนวทางนี้ทำได้โดยการจัดทำแผงกันชนและแนวป้องกันบริเวณริมฟาร์ม รวมทั้งการป้องกันมลพิษที่อาจจะเกิดขึ้นในกระบวนการผลิตภายในฟาร์มเองด้วย

8. การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิต ในแนวทางนี้มุ่งให้เกษตรกรพยายามผลิตปัจจัยการผลิตต่างๆ ได้แก่ ปุ๋ยอินทรีย์ สมุนไพรป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์และปัจจัยการผลิตอื่นด้วยตนเอง แต่ในกรณีที่ไม่สามารถผลิตเองก็สามารถหาซื้อได้ แต่ควรเป็นปัจจัยการผลิตในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความเป็นอิสระของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

แนวคิดในการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

วิฑูรย์ ปัญญากุล (2549: 9) กล่าวว่างานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1. แนวทางส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาชนบท โดยส่วนใหญ่จะเรียกตัวเองว่า เกษตรกรยั่งยืนหรือเกษตรพอเพียง มากกว่าเกษตรอินทรีย์ มีองค์การพัฒนาเอกชนเป็นแกนหลักในการผลักดัน แต่ก็ยังมีหน่วยงานจากภาครัฐและนักวิชาการจำนวนหนึ่งสนับสนุน ซึ่งเป้าหมายหลักในการส่งเสริม คือ การมุ่งเน้นในการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตของเกษตรกรจากเดิมที่เป็นระบบการผลิต เพื่อการค้ามาเป็นระบบที่พึ่งพาตนเองเป็นหลัก โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ภายในฟาร์มหรือในท้องถิ่นและทำการผลิตอาหาร เพื่อตอบสนองกับความต้องการของครอบครัวของเกษตรกรเองเป็นลำดับแรก ซึ่ง นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร (2547: 17) ได้สรุปว่าการส่งเสริมในแนวทางนี้ กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์จะประกอบด้วยกระบวนการปรับเปลี่ยน 3 เรื่อง คือ กระบวนทัศน์ ความรู้ความสามารถในการพัฒนาความรู้และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ แสดงดังภาพ

ภาพที่ 1 การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์

ที่มา: นันทิยา หุตานุวัตร และ ณรงค์ หุตานุวัตร (2547: 17)

การปรับเปลี่ยนในแนวทางนี้ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์มีความสำคัญที่สุด เพราะทำให้เกิดแรงจูงใจและเป็นจุดเริ่มต้นในการปรับเปลี่ยนทำให้กิจกรรมการส่งเสริมของกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนแนวคิด ความเชื่อและกระบวนการคิดของเกษตรกรเป็นหลัก การส่งเสริมเริ่มจากการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่มีความสนใจ เพื่อให้อบรมแนวคิดเรื่องเกษตร

อินทรีย์หรือเกษตรยังขึ้นก่อน โดยวิทยาการที่มีลักษณะเด่น เช่น จากกลุ่มสันติอโศก หรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับปรัชญาของแนวทางนี้ ซึ่งจะประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดย่อย 2 แนวคิด คือ 1) การปรับระบบการผลิตให้มีผลผลิตที่เป็นอาหารที่ต้องใช้บริโภคภายในครอบครัว และ 2) การเลือกใช้ปัจจัยการผลิตที่ผลิตขึ้นได้เองภายในฟาร์มหรือหาได้ง่ายในท้องถิ่น ในส่วนของเทคโนโลยีการผลิตจะมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีแบบง่ายๆ ที่เกษตรกรสามารถดำเนินการได้เองเป็นหลัก นันทิยา หุตานุวัตร และ ณรงค์ หุตานุวัตร (2547: 18-19)

2. การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์เชิงธุรกิจ การส่งเสริมจะมีกรอบเป้าหมายที่สอดคล้องกับแนวนโยบายหลักของรัฐบาล ได้แก่ นโยบายการส่งออก นโยบายครัวโลก และนโยบายการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรแนวทางหลักในการส่งเสริมของกลุ่มนี้มุ่งเน้นให้เกษตรกรผู้ผลิตปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตสู่เกษตรอินทรีย์โดยอาศัยแรงจูงทางเศรษฐกิจเป็นตัวกระตุ้นและให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับจำหน่ายผลผลิต แนวทางในการส่งเสริมประกอบด้วย การคัดเลือกพืชและพื้นที่เป้าหมาย การอบรมทางการเกษตร และการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ วิฑูรย์ ปัญญากุล (2549: 12-13)

3. การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์โดยหน่วยงานราชการ แนวคิดหลักของหน่วยงานราชการในการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดในเรื่องกระบวนการยอมรับเทคโนโลยี ในแนวคิดนี้จะมุ่งเน้นให้ข้อมูลกับเกษตรกรขั้นรับทราบและขั้นสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นกับเกษตรกร โดยกิจกรรมการอบรมและการศึกษาดูงาน เนื้อหาหลักสูตรแบบพื้นฐาน ได้แก่ หลักแนวคิดเกษตรอินทรีย์ การตรวจสอบรับรองมาตรฐาน โอกาสช่องทางเกษตรอินทรีย์และเทคโนโลยีการผลิตเกษตรอินทรีย์เบื้องต้น ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา การส่งเสริมโดยหน่วยงานราชการมีการดำเนินงานอย่างกว้างขวาง แต่ประสิทธิผลค่อนข้างต่ำ เนื่องจากไม่มีการกำหนดความสำเร็จในการส่งเสริมที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายเพียงแค่การจัดการฝึกอบรมเท่านั้น ไม่มีการติดตามผลว่าเกษตรกรได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ภายหลังจากกิจกรรมการส่งเสริมหรือไม่ วิฑูรย์ ปัญญากุล (2549: 13)

เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

ภาครัฐและเอกชนไทยเริ่มต้นตัวที่จะพัฒนาสินค้าเกษตรของไทย ให้มีคุณภาพและปราศจากสารพิษตกค้าง หลังจากที่ถูกกลุ่มประเทศผู้นำเข้าสินค้าเกษตรของไทยเริ่มตรวจสอบคุณภาพสินค้าอย่างเข้มงวด เนื่องจากพบว่ามีการใช้สารเคมีปนเปื้อน ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับภาค

เกษตรอย่างมาก ทางภาครัฐจึงมีนโยบายให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งแบ่งการผลิตได้เป็น 2 แบบคือ

1. เกษตรอินทรีย์แบบพื้นบ้าน ผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก และมีการนำผลผลิตบางส่วนไปจำหน่ายในท้องตลาดท้องถิ่น แต่ผลผลิตนี้จะไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
2. เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เป็นการทำการเกษตรเพื่อจำหน่ายผ่านทางระบบตลาด และหากตรารับรองมาตรฐานทัดเทียมกับมาตรฐานจากต่างประเทศ จะทำให้ผลผลิตสามารถส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศได้ด้วย เกษตรอินทรีย์ของไทยยังอยู่ในช่วงระยะเริ่มแรก กลุ่มผู้ทำการเกษตรอินทรีย์ที่ทำงานร่วมกับสหกรณ์กรีนเนท จำกัด และมูลนิธิสายใยแผ่นดิน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 55.89 ของเกษตรกรที่ทำการผลิตเกษตรอินทรีย์ และมีพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 24.14 ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ทั้งหมดภายในประเทศ เป็นที่น่าสังเกตว่าบริษัทอุตสาหกรรมเกษตรขนาดใหญ่ที่เป็นหน่วยงานของภาคเอกชน ซึ่งดำเนินกิจการสินค้าเกษตรเคมีอยู่ด้วย เริ่มเข้ามามีบทบาทในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้น เพื่อส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศอุตสาหกรรมเป็นหลัก เนื่องจากความต้องการเพิ่มสูงขึ้น

ตารางที่ 1 จำนวนฟาร์ม พื้นที่ และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย พ.ศ. 2545

ผลผลิต	จำนวนฟาร์ม (แห่ง)	พื้นที่การผลิต (ไร่)	ปริมาณผลผลิต (ตัน)
ข้าวและพืชไร่	909	32,841.27	8,350.49
ผัก ผลไม้ สมุนไพร	259	20,167.30	63,182.92
อื่นๆ	1	768.75	-
รวม	1,169	53,777.32	71,533.41

ที่มา: สหกรณ์กรีนเนท จำกัด (2546)

การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยเป็นการผลิตแบบง่ายๆ ไม่ใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อน ผลผลิตที่ได้ก็เป็นสินค้าพื้นฐาน เช่น ข้าว ผัก และผลไม้ ส่วนการแปรรูปสินค้ายังมีน้อย เพราะวัตถุดิบมีปริมาณไม่มาก ปัจจุบันมีผลผลิตที่จำหน่ายออกสู่ตลาดประมาณไม่เกิน 6,000 ตันต่อปี สำหรับสินค้าที่ไทยส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ได้แก่ ข้าว กล้วยหอม หน่อไม้ฝรั่ง

กระเจี๊ยบเขียว สับปะรด จิง และสมุนไพรอีกหลายชนิด ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยยังเป็นตลาดของผู้ผลิต คือการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังมีจำนวนน้อย ผู้ผลิตสามารถเป็นผู้กำหนดการตลาดได้ค่อนข้างมาก ราคาผลผลิตก็มีแนวโน้มสูงกว่าราคาสินค้าเกษตรทั่วไปประมาณร้อยละ 20-50 การที่ระดับราคาสูงกว่าสินค้าทั่วไปนี้ไม่ได้เป็นเพราะว่ามีปริมาณการผลิตต่ำกว่าความต้องการของตลาดเท่านั้น แต่เนื่องจากเกษตรอินทรีย์จะต้องมีหลักประกันในเรื่องราคาผลผลิตที่ยุติธรรมต่อผู้ผลิต จึงทำให้ต้นทุนการผลิตเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างสูงกว่าการผลิตทั่วไป อย่างไรก็ตามการวิจัยพบว่าผู้บริโภคจะยอมรับราคาผลผลิตที่สูงไม่เกินร้อยละ 15-20

เกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก

ปัจจุบันสินค้าเกษตรอินทรีย์ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป ทั้งนี้จากผลการศึกษาการสำรวจของศูนย์การศึกษาการค้าระหว่างประเทศ พบว่าความต้องการสินค้าในปี 2541 สูงถึง 13,000 ล้านดอลลาร์ และในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 20,000 ล้านดอลลาร์ อัตราการขยายตัวของตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยเฉลี่ยในแต่ละปีสูงถึงร้อยละ 20

ตารางที่ 2 ความแตกต่างระหว่างผักเกษตรอินทรีย์กับผักประเภทต่างๆ

กระบวนการผลิต	ผักเกษตรอินทรีย์	ผักปลอดภัย จากสารพิษ	ผักอนามัย	ผักไร้สารพิษ
การใช้ปุ๋ยเคมี	ไม่ใช่	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ใช่
การใช้สารเคมีกำจัดแมลง	ไม่ใช่	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ใช่
การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช	ไม่ใช่	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ใช่
การใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์	ไม่ใช่	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ใช่
การใช้เมล็ดพันธุ์ดัดแปลงพันธุกรรม (GMO)	ไม่ใช่	ไม่ได้ระบุถึง การห้ามใช้	ไม่ได้ระบุถึง การห้ามใช้	ไม่ได้ระบุถึง การห้ามใช้
หน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการรับรองคุณภาพ	สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	กรมส่งเสริมการเกษตร	กรมวิชาการเกษตร	ชมรมเกษตรธรรมชาติและชมรมกลีกรรมไร้สารพิษ

ที่มา: วลัยเงิน มหาคุณ และ พิมพ์หทัย วิจิตรนาวัน (2549)

ตารางที่ 3 ตลาดอาหารเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ

ตลาด	มูลค่าการขายปลีก ปี 2546	สัดส่วนของ ตลาดอาหาร	อัตราการขยายตัว ปี 2546-2548
สหภาพยุโรป	10,000-11,000	2.0-2.5	15-20
สหรัฐอเมริกา	11,000-13,000	1.5-2.0	10-20
แคนาดา	850-1,000	< 0.5	-
ญี่ปุ่น	350-450	< 0.5	-
รวม	23,000-25,000	-	-

ที่มา: วลัยเงิน มหาคุณ และ พิมพ์ทัย วิจิตรนาวัน (2549)

ในปี 2546 มูลค่าการค้าอาหารเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลกมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 1-2 ของตลาดอาหารทั้งหมด และมีการคาดการณ์ว่าส่วนแบ่งตลาดจะเพิ่มเป็นร้อยละ 5-10 ในอีก 2-3 ปีข้างหน้า ทั้งนี้ประเทศที่มีการบริโภคอาหารเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างสูง ได้แก่ ประเทศในสหภาพยุโรป โดยเฉพาะตลาดเยอรมนี มีมูลค่าถึง 2,800-3,100 ล้านดอลลาร์ สรอ. ในขณะที่สวีเดนและเดนมาร์กมีสัดส่วนของอาหารเกษตรอินทรีย์ในตลาดอาหารสูงสุด คือ ร้อยละ 3.2-3.7 ส่วนอาหารเกษตรอินทรีย์ที่นิยมบริโภคได้แก่ กาแฟ ข้าว ชา ผักและผลไม้

แม้ว่าขณะนี้รัฐบาลของประเทศต่างๆ จะมีนโยบายสนับสนุนการผลิตอาหารเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศ แต่กำลังการผลิตก็ยังไม่สามารถขยายตัวได้ทันกับความต้องการ เช่น ประเทศฝรั่งเศสที่เป็นประเทศผู้ผลิตอาหารและเครื่องดื่มรายใหญ่แห่งหนึ่งของโลก มีพื้นที่การผลิตอาหารเกษตรอินทรีย์ร้อยละ 0.3 ของพื้นที่การเพาะปลูกทั้งหมด ส่วนปริมาณการบริโภคอาหารเกษตรอินทรีย์ของสหราชอาณาจักรมีมูลค่าประมาณ 450 ล้านดอลลาร์ สรอ. ต้องนำเข้าถึงร้อยละ 60-70 ของปริมาณการบริโภคทั้งหมด ซึ่งประเทศที่สามารถผลิตสินค้าเกษตรจึงหันมาผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการค้าถึงกว่า 100 ประเทศ ซึ่งประกอบด้วยประเทศในแอฟริกา 27 ประเทศ เอเชีย 18 ประเทศ อเมริกาใต้ 25 ประเทศ นอกเหนือจากประเทศในแถบยุโรป สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ทั้งนี้ประเทศที่กำลังพัฒนาจะเป็นผู้นำในการผลิตสินค้าประเภทกาแฟ ข้าว ธัญพืช ผัก และผลไม้ ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วจะเป็นผู้ผลิตสินค้าประเภทปศุสัตว์ และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นส่วนใหญ่

ทางเลือกใหม่ของเกษตรกรไทย

แม้ว่าตลาดเกษตรอินทรีย์จัดว่าเป็นตลาดใหม่สำหรับเกษตรกรไทยแต่ด้วยแนวโน้มของตลาดที่เติบโตขึ้นเป็นลำดับ จากการที่ผู้บริโภคต้องการสินค้ามากขึ้น เนื่องจากความใส่ใจในด้านสุขภาพ ขณะที่ผู้ผลิตมีจำนวนจำกัด การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ออกสู่ตลาดของเกษตรกรไทยจึงเป็นหนทางที่สดใสกว่าที่ไทยจะยังคงผลิตสินค้าเกษตรทั่วไปแข่งขันกับประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจีน อินเดีย หรือเวียดนาม ที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าไทยมาก การเปลี่ยนแปลงมาผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ย่อมจะทำให้ไทยมีโอกาสส่งออกได้เพิ่มขึ้นประกอบกับไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์และภูมิอากาศ อีกทั้งยังเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกอาหารที่สำคัญ จึงย่อมมีโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพให้เป็นผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกได้ แต่ความสำเร็จจะเกิดได้เพียงใดนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง เช่น การสร้างความเข้าใจและความรู้ให้แก่เกษตรกร การให้บริการตรวจสอบรับรองมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ เป็นต้น จึงนับได้ว่าเกษตรอินทรีย์เป็นทางเลือกใหม่ของเกษตรกรไทย ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรและอาหารของประเทศ ในขณะเดียวกันจะช่วยเสริมให้โครงการอาหารปลอดภัย (food safety) ของรัฐบาลประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น และมีผลดีต่อเนื่องในด้านคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจากรายได้ที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งเกิดผลดีทางอ้อมต่อสังคมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ

การตัดสินใจเป็นเจตนาของมนุษย์ที่จะกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายบางประการ โดยมีพื้นฐานอยู่บนสิ่งแวดลอม ซึ่งบุคคลนั้นมีความเข้าใจเป็นอย่างดีและคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะกระทำ Petil ใน ซูชีพ ชีพอุดม (2535: 12) และไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2526: 338) ได้กล่าวถึงเรื่องกระบวนการตัดสินใจไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทุกคนจะต้องกระทำโดยไม่รู้ตัวเริ่มด้วยการพิจารณาปัญหาโดยรวมรวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงแล้วพิจารณาหาทางเลือกที่ดีที่สุดมาใช้ สำหรับ อนันต์ เกตุวงศ์ (2534: 117) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า หมายถึงการเลือกจากระหว่างทางเลือกต่างๆ ทั้งในเรื่องวัตถุประสงค์และการสนับสนุนเอาวิถีทางที่ดีที่สุดที่จะกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ในทำนองเดียวกันธงชัย สันติวงษ์ (2535: 191) ได้กล่าวว่าวิธีการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ถูกต้องนั้น เป็นการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ถูกต้องตามเหตุผลที่ดีที่สุด และจะต้องให้ผลออกมาในลักษณะที่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างดีที่สุดในที่สุด ซึ่งในการพิจารณาทางเลือกทาง

หนึ่งทางใดออกมาจากทางเลือกที่มีอยู่สองทางหรือมากกว่านั้น จุดมุ่งหมายของการตัดสินใจจะอยู่ที่ การเลือกจากทางเลือกหลายๆ ทางที่ได้มีการกลั่นกรองแล้วว่าดีที่สุด เพื่อให้ได้ทางเลือกอันหนึ่งอันใดที่ซึ่งจะก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการได้มากที่สุด โดยในเวลาเดียวกันก็จะสามารถป้องกันผลเสียที่ไม่พึงประสงค์ให้มีน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ส่วน วีระพล สุวรรณันท์ (2530: 50) กล่าวว่า มนุษย์ชาติ ทุกภาษาทุกวัยต้องมีการตัดสินใจ บางคนก็ประสบผลสำเร็จ ในการตัดสินใจ บางคนก็ประสบความล้มเหลว ส่วนใหญ่จะประสบความล้มเหลวมาก่อนแล้วจึงนำประสบการณ์เหล่านั้นมาหาวิธีปรับปรุงแก้ไข การที่แต่ละคนหาแนวทางในการตัดสินใจด้วยตนเองให้เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด จึงต้องศึกษาขั้นตอนหลักการและเทคนิคการตัดสินใจจะช่วยให้เราสามารถนำไปตัดสินใจในวิถีทางที่ถูกต้องในระยะเวลาอันสั้น ทางเลือกในการตัดสินใจ ตามปกติแล้วจะต้องมีอย่างน้อยที่สุดสองทางเลือก

โดยทั่วไปการตัดสินใจอาจแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การตัดสินใจภายใต้ภาวะที่แน่นอน การตัดสินใจภายใต้ภาวะที่ไม่แน่นอน และการตัดสินใจภายใต้ภาวะความเสี่ยง โดยถือเกณฑ์ที่ว่า การตัดสินใจที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาวะการณ์หรือทราบอย่างแน่นอนว่าสภาวะการณ์ไหนจะเกิดขึ้น เป็นการตัดสินใจภายใต้สภาวะที่แน่นอน ถ้าไม่มีข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาวะการณ์แล้วจะทำให้การตัดสินใจอยู่ภายใต้ภาวะที่ไม่แน่นอน ส่วนกรณีที่ทราบความน่าจะเป็นของสภาวะการณ์จะกลายเป็นการตัดสินใจภายใต้สภาวะความเสี่ยง เมื่อได้ทราบข้อมูลมากขึ้นๆ เพียงใด ภาวะความไม่แน่นอนก็จะลดลงเป็นความเสี่ยง และลดลงจนกระทั่งกลายเป็นความแน่นอน ในขณะที่เดียวกันจะเปรียบเทียบถึงปริมาณการตัดสินใจในชีวิตประจำวันแล้ว การตัดสินใจภายใต้สภาวะความไม่แน่นอนจะมีมากที่สุด รองลงมาเป็นการตัดสินใจภายใต้สภาวะความเสี่ยง และการตัดสินใจภายใต้สภาวะความแน่นอนจะมีน้อยที่สุด

การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาใดๆ อาจแบ่งออกเป็นขั้นตอนต่างๆ ซึ่ง ชงชัย สันติวงษ์ (2535: 196) ได้ระบุไว้ดังนี้

1. ขั้นการพิจารณาถึงปัญหา (identification of problem) เป็นขั้นแรกของการตัดสินใจ ในขั้นแรกของการตัดสินใจในการแก้ปัญหาใดๆ ต้องเริ่มด้วยการพิจารณาถึงปัญหาที่แท้จริง การที่จะทราบถึงปัญหาที่แท้จริงจำเป็นจะต้องมีการวิเคราะห์และค้นหารายละเอียดต่างๆ ของปัญหา ซึ่ง Stephen P. Robbins ใน อนันต์ เกตุวงษ์ (2534: 137) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง สภาพที่ไม่เป็นที่พึงพอใจและความไม่พอใจ มักจะเกิดจากความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ กับสิ่งที่ควรจะเป็นหรือต้องการของผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสำคัญของขั้นตอนนี้ คือความพยายามแยกแยะปัญหาและค้นหารายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้จะเป็นการช่วยให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงได้ดียิ่งขึ้น

2. ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือก (search for alternatives) ทางเลือกหมายถึง แนวทางหรือวิถีของการปฏิบัติ (course of action) ถ้าไม่มีทางเลือกย่อมไม่มีการเลือกและไม่มีการตัดสินใจ ดังนั้นจะมีการเลือกหรือการตัดสินใจควรมีทางเลือกอย่างน้อย 2 ทางเลือกขึ้นไป เพื่อให้ผู้ตัดสินใจเลือกได้หลังจากได้ค้นพบปัญหาที่แท้จริงแล้ว ผู้ตัดสินใจจะต้องพิจารณาถึงทางเลือกต่างๆ ที่ใช้สำหรับแก้ปัญหา โดยปกติแล้วปัญหาใดๆ อาจจะมีวิธีแก้ไขหลายวิธีด้วยกัน อย่างไรก็ตามทางเลือกต่างๆ ที่ใช้แก้ปัญหานั้นจะมีได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสถานการณ์ แต่ก็มีข้อเท็จจริงอยู่ว่าหากได้มีการวิเคราะห์ปัญหาโดยละเอียดก็จะพบหนทางให้สามารถมองเห็นทางเลือกได้

3. ขั้นการประเมินผลทางเลือก (evaluation of alternatives) หลังจากที่ได้พิจารณาทางเลือกต่างๆ แล้ว จะต้องมีการประเมินผลทางเลือกเหล่านั้นเพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด ต้องมีการประเมินผลที่ถูกต้องตามวิธีการ พยายามพิจารณาให้เห็นว่าทางเลือกแต่ละทางหากนำไปใช้แล้ว จะก่อให้เกิดผลดีมากน้อยเพียงใด และจะต้องเอาทางเลือกเหล่านั้นมาให้น้ำหนัก เปรียบเทียบคุณลักษณะสำคัญของแต่ละทางเลือก แต่ในทางปฏิบัติการคาดคะเนผลของการใช้ทางเลือกมักจะทำได้ยาก ทั้งนี้เพราะการที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาใดๆ นั้นเป็นเรื่องของอนาคต จึงถูกจำกัดในลักษณะที่ว่าข้อเท็จจริงต่างๆ ยังไม่ชัดเจนและความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ในอนาคตก็อาจเกิดขึ้นได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามการพยายามตัดสินใจโดยรอบคอบก็อาจทำได้โดยยึดหลักที่ว่าพยายามเลือกทางเลือกที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังเช่น Drucker ใน รัชชยสันติวงษ์ (2535: 200) ได้กำหนดมาตรการสำหรับใช้พิจารณาเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดไว้ดังนี้ 1) จะต้องพิจารณาถึงการเสี่ยงภัยของปัญหาที่เกี่ยวข้อง 2) จะต้องพิจารณาทางเลือกที่ง่ายในแง่การปฏิบัติการ 3) จะต้องคำนึงถึงจังหวะเวลาที่เหมาะสมของการตัดสินใจแก้ปัญหา และ 4) จะต้องนึกถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

4. ขั้นการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่นำไปใช้แก้ปัญหา (choice and implement of alternatives) เป็นขั้นสุดท้ายของการตัดสินใจ คือการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจทางเลือกที่ดี และเหมาะสมที่สุดสำหรับแก้ปัญหาหรือการดำเนินการ

ในกรณีของการตัดสินใจของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าเพื่อขายจะต้องตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ 3 เรื่อง โสภณ ทองปาน (2536: 46) กล่าวว่าไว้ดังนี้

1. การตัดสินใจเลือกผลิตสินค้า สินค้าทางการเกษตรในปัจจุบันมีมากมายหลายชนิดไม่ว่าจะมองในแง่ของทั้งประเทศหรือของเกษตรกรแต่ละคน หลักสำคัญที่เกษตรกรตัดสินใจว่าจะ

ทำกิจกรรมอะไรมากนัก้อยแค่ไหน ถ้าจะมองจากภาพรวมก็ต้องพิจารณาจากรายได้หรือกำไร โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทั้งในเรื่องที่ดิน แรงงาน เงินทุน จะทำกิจกรรมอะไรให้ได้กำไรสูงสุด

2. การตัดสินใจในการใช้ปัจจัยการผลิต เป็นการพิจารณาว่าในการผลิตสินค้าชนิดหนึ่งควรจะใช้ปัจจัยการผลิตชนิดใด มากน้อยแค่ไหนถึงจะกำไรสูงสุด

3. การตัดสินใจเลือกใช้ปัจจัยการผลิตแต่ละอย่าง เมื่อเกษตรกรตัดสินใจว่าจะผลิตอะไร และทราบว่าควรจะใช้ปัจจัยการผลิตชนิดใดชนิดหนึ่งที่ระดับใด ปัญหาที่ต้องคิดต่อไปคือ จะใช้ปัจจัยการผลิตชนิดต่างๆ ที่ต้องใช้ด้วยกันในระดับมากน้อยแค่ไหน ปกติการพิจารณาว่าควรใช้ปัจจัยอะไรบ้าง มิใช่เป็นปัญหาใหม่ แต่มีปัญหาวว่าควรจะใช้ปัจจัยต่างๆ ด้วยกันอย่างไร ชนิดไหนมาก ชนิดไหนน้อย

การตัดสินใจของเกษตรกรทั้งสามเรื่องดังกล่าวข้างต้นว่าจะผลิตอะไร ใช้ปัจจัยการผลิตชนิดใดชนิดหนึ่ง มากน้อยแค่ไหน และควรจะใช้ปัจจัยการผลิตตั้งแต่ 2 ชนิด ขึ้นไปในสัดส่วนเท่าใด ขึ้นอยู่กับราคาสินค้าที่ผลิตและราคาปัจจัยการผลิตที่ใช้ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการผลิตของเกษตรกรเอง คือจะทำอย่างไรที่จะให้ได้ผลผลิตสูงสุด จากปัจจัยการผลิตเหล่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการค้นคว้าวิจัยและการแนะนำส่งเสริม ซึ่ง มนุ ศีติจักร (2536: 29) กล่าวว่า การเกษตรถือว่าเป็นกิจกรรมเฉพาะถิ่น นั่นคือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือธรรมชาติจะเป็นตัวกำหนดชนิดของพืชหรือสัตว์ที่เหมาะสม แต่ความเป็นจริงแล้วเทคโนโลยีหรือกรรมวิธี ในการผลิตไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหรือกายภาพอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนประสบการณ์และทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งการตัดสินใจของเกษตรกรจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตของเกษตรกร การที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ต้องมีเงื่อนไขอย่างน้อย 2 ประการ ประการแรกคือ ความไม่พอใจในการปฏิบัติแบบเก่า ประการที่สองการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความคิดใหม่ หรือการปฏิบัติแบบใหม่ที่สามารถจะช่วยสร้างความพึงพอใจ ในทำนองเดียวกัน Harrav and Wortman ใน โสภณ ทองปาน (2536: 99) ได้สรุปว่าการที่จะให้เกษตรกรแบบเดิมปรับเปลี่ยนไปสู่การเกษตรแบบใหม่ได้ จะต้องประกอบด้วยเงื่อนไขดังต่อไปนี้ คือวิธีการผลิตใหม่หรือการใช้ปัจจัยใหม่ต้องให้ผลตอบแทนสูงและมีกำไรเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการที่ใช้อยู่เดิม ต้องมีการแนะนำสาธิตให้เกษตรกรเข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติ ต้องเชื่อมั่นว่าเกษตรกรสามารถทำได้ ต้องมีปัจจัยการผลิตอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเกษตรกรสามารถหาซื้อได้ในราคาพอสมควร และที่สำคัญที่สุดระบบการตลาดต้องมีประสิทธิภาพ

ส่วนวิโรจน์ สารรัตนะ (2532: 22) ได้กล่าวทำนองเดียวกับ จักรกฤษณ์ นรมิตรผดุงการ (2527: 16) ว่าการเปลี่ยนแปลงในระบบการเกษตรขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรดังนี้

1. ตลาดสำหรับผลผลิตการเกษตร
2. เทคโนโลยีที่ทันสมัยที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
3. สามารถจัดหาเครื่องมือและปัจจัยการผลิตในระดับท้องถิ่นได้
4. มีแรงจูงใจในการผลิตสำหรับการเกษตร
5. การคมนาคมขนส่งสะดวก
6. การศึกษาเพื่อการพัฒนา
7. สินเชื่อทางการเกษตร
8. การดำเนินงานเป็นกลุ่ม
9. การปรับปรุงหรือขยายเนื้อที่การเพาะปลูก
10. การวางแผนระดับชาติ

ในทำนองเดียวกัน นำชัย ทนุผล (2529: 67) กล่าวว่าปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการเกษตร 10 ประการข้างต้น 5 ปัจจัยแรกเป็นปัจจัยที่จำเป็น (essentials) ส่วน 5 ปัจจัยหลังเป็นปัจจัยเร่ง (accelerators) ซึ่งทั้งปัจจัยที่จำเป็นและปัจจัยเร่งจะเป็นส่วนสนับสนุนส่งเสริมให้การเกษตรมีความก้าวหน้า

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของเกษตรกร คือ วิธีการใหม่หรือแนวคิดใหม่นั้นจะต้องมีคุณสมบัติตามที่ Rogers (1983: 232) ได้กล่าวไว้มีทั้งสิ้น 5 ประการดังนี้คือ

1. คุณประโยชน์ที่เหนือกว่า (relative advantage) คือลักษณะคุณประโยชน์ ความดีเด่นของนวัตกรรม (ความคิดหรือแนวปฏิบัติใหม่ๆ) ซึ่งบุคคลพิจารณาแล้วยอมรับว่าดีกว่าของเก่า
2. ความสอดคล้องเหมาะสม (compatibility) คือระดับความสอดคล้องของนวัตกรรมกับค่านิยมประสบการณ์เดิมและความต้องการตามความคิดของผู้รับ
3. ความยุ่งยาก (complexity) คือระดับความยุ่งยากต่อการเข้าใจ และการใช้ตามความคิดเห็นของผู้ใช้นวัตกรรม
4. ความสามารถในการทดลองได้ (trialability) คือคุณสมบัติของนวัตกรรมที่ผู้ใช้สามารถทดลองปฏิบัติขนาดเล็กๆ ได้
5. การสังเกตได้ (observability) หมายถึงลักษณะของผลลัพธ์หรือผลตอบแทนซึ่งสามารถมองเห็นได้

ภาคสรุป (Overview)

อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลักและเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมไทยหากเกษตรกรไม่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ ซึ่งไม่สามารถที่จะสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีได้ ก็จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยรวม จากแนวคิดในการส่งเสริมการเกษตรในระบบแบบแผนใหม่หรือเกษตรเคมีในอดีตที่ผ่านมา แม้จะทำให้เกษตรกรประสบผลสำเร็จในการเพิ่มผลผลิต เช่น ได้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันการทำอาชีพเกษตรกรในระบบดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งเกษตรกรได้ละทิ้งอาชีพเกษตรกรรมไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนรุ่นใหม่ไม่นิยมที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่เนื่องจากความพยายามในการดิ้นรนเพื่อแสวงหาทางออกและทางเลือกเพื่อสร้างความหวัง ความอยู่รอดอย่างยั่งยืนและมั่นคงของอาชีพเกษตรกรรม เพื่อตนเอง ครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จึงได้พร้อมใจกันตัดสินใจปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำอาชีพเกษตรกรรมจากระบบเกษตรกรรมแบบแผนใหม่หรือเกษตรกรรมเคมีสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ แล้วรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งและช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ทำให้การดำเนินกิจกรรมประสบผลสำเร็จ สามารถพัฒนาจากกลุ่มเกษตรกรเป็นสหกรณ์การเกษตรที่เข้มแข็ง ภายใต้ชื่อ สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน [พ.ศ. 2550]

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ทางการส่งเสริมการเกษตร ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการกำหนดความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ว่าเป็นอย่างไร มีมูลเหตุมาจากอะไร โดยจะทำการศึกษารายละเอียดในกระบวนการตัดสินใจของสมาชิกสหกรณ์ใน 4 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย 1) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 2) ขั้นพิจารณาค้นหาทางเลือก 3) ขั้นประเมินผลทางเลือก และ 4) ขั้นตัดสินใจ โดยมีเป้าหมายที่จะนำข้อมูล และผลการวิจัยเสนอต่อประธานสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและวางแผนงานด้านการส่งเสริมเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวความคิดในการวิจัย
(Conceptual Framework of the Research)

การวิจัยเรื่อง กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แสดงแบบจำลองกรอบแนวความคิดรวบยอดในการวิจัยดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

การวิจัยเรื่องกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

(Locale of the Research)

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาวิจัยในพื้นที่อำเภอฝาง อำเภอแม่อาว และอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด

เหตุผลที่เลือกดำเนินการวิจัยในพื้นที่ดังกล่าวคือ

1. อำเภอฝาง อำเภอแม่อาว และอำเภอไชยปราการเป็นพื้นที่ที่เกษตรกรประกอบอาชีพการทำสวนส้มกันมากที่สุด เนื่องจากพื้นที่และสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมในการปลูกส้ม และเป็นเกษตรกรที่ได้รวมกลุ่มกัน เพื่อนำหลักการปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์มาทดแทนการปลูกพืชแบบใช้สารเคมีและเป็นกลุ่มเกษตรกรกลุ่มแรกกลุ่มเดียวในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

2. สมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ที่ประกอบอาชีพการทำสวนส้มเป็นหลัก ได้ทำสวนส้มมาแล้วหลายปี จากประสบปัญหาจากการปลูกส้มแบบใช้สารเคมี มีความประสงค์ที่จะประกอบอาชีพการทำสวนส้มต่อไป จึงตัดสินใจปฏิเสธการใช้สารเคมี ยึดเอาแนวทางเกษตรอินทรีย์มาใช้ปฏิบัติ จนเกิดผลเป็นรูปธรรมประสบความสำเร็จ สามารถนำผลผลิตไปจำหน่ายได้เป็นจำนวนมาก

3. สภาพพื้นที่และสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้ง 3 อำเภอ คืออำเภอฝาง อำเภอแม่อาว และอำเภอไชยปราการ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน และเป็นพื้นที่ที่มีสภาพลักษณะดินฟ้าอากาศใกล้เคียงกัน

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง
(The Population and Sampling Procedure)

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวน 91 ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด สำหรับขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้นได้คำนวณตามแบบของ Yamane ใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2535: 284) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ โดยสูตร

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

$$n = \frac{91}{1 + 91(0.05)^2}$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 74 คน
เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแล้วนำมาหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละอำเภอโดยใช้สูตร ดังนี้

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

N = ประชากรทั้งหมด

N_i = ประชากรทั้งหมดของแต่ละกลุ่ม

n_i = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการในแต่ละกลุ่ม

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ

ชื่ออำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนประชากรตัวอย่าง (คน)
ฝาง	42	34
แม่อาย	14	11
ไชยปราการ	35	29
รวม	91	74

เมื่อกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้แล้ว ได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากรายชื่อของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ในแต่ละอำเภอ ด้วยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (The Research Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ (interview schedule) ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด (open-ended question) และคำถามปลายปิด (close-ended question) โดยแบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล เช่น อายุ ระดับการศึกษา รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ฯลฯ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขของเกษตรกรในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด

การทดสอบเครื่องมือ (Pretesting of Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนำไปใช้ จึงจำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยจะนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะนั้น จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบเพื่อหาความเที่ยงตรง (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปทดสอบสัมภาษณ์กับเกษตรกรที่ทำอาชีพการปลูกส้มอินทรี กลุ่มผู้ปลูกส้มอินทรีต่างจำนวน 15 ราย เพื่อทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ และเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.82

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Gathering)

เมื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้วก็จะนำไปสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกส้มอินทรีที่เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ปลูกส้มอินทรีต่าง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 91 ราย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในนามผู้วิจัยถึงประธานกรรมการสหกรณ์เกษตรกรอินทรีศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่ออนุญาตทำการวิจัยและความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยประสานโดยตรงกับสำนักงานเกษตรอำเภอฝาง อำเภอแม่อาว และอำเภอไชยปราการ เพื่อขอแจ้งความประสงค์ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา ที่กำหนด โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยมีการอธิบายประกอบถึงวัตถุประสงค์ ตลอดจนวิธีการตอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน เมื่อผู้ให้ข้อมูลตอบเสร็จแล้วผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการเก็บข้อมูลคืนด้วยตนเอง
4. นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

(Analysis of Data)

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 ร้อยละ เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับขั้นของลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และวัดการกระจายของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของผู้ให้ข้อมูล
 - 2.3 คะแนนเฉลี่ย (weight mean score) เพื่อประเมินผลการพิจารณาต่อกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรกรอินทรีย์ศรีเมืองฟาง จำกัด ของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 ขั้นตอน

ระยะเวลาในการวิจัย

(Research Duration)

ในการวิจัยในครั้งนี้จะใช้เวลาทั้งสิ้น 9 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ.

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึง 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร 2) การกำหนดความสำคัญในกระบวนการ ขั้นตอน และมูลเหตุในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ คือเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด จำนวน 74 ราย โดยวิธีการสัมภาษณ์ ในการนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอาผลการวิจัยและวิจารณ์เป็นเนื้อเดียวกัน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางข้อมูล ประกอบคำบรรยายและเรียงความเป็นตอนๆ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 การกำหนดความสำคัญในกระบวนการ ขั้นตอน และมูลเหตุในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ จากการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 78.38) เป็นเพศชาย และร้อยละ 21.62 เป็นเพศหญิง (ตารางที่ 5)

แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรเพศชายมีบทบาทและอำนาจหน้าที่สำคัญทั้งเป็นหัวหน้าครอบครัว และการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ มากกว่าเพศหญิง สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็เพศหญิงส่วนหนึ่งยังไม่แต่งงาน และอีกส่วนหนึ่งเป็นหม้ายหรือหย่าร้าง

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	58	78.38
หญิง	16	21.62
รวม	74	100.00

อายุ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ยประมาณ 47 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลมีอายุน้อยที่สุดคือ 27 ปี และมีอายุมากที่สุด 75 ปี (ตารางที่ 6) โดยผู้ให้ข้อมูลประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.54) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 24.32 มีอายุไม่เกิน 40 ปี ร้อยละ 20.27 มีอายุมากกว่า 55 ปี และร้อยละ 14.87 มีอายุระหว่าง 51-55 ปี

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมือง ผาง จำกัด ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงตอนปลายของวัยผู้ใหญ่ เนื่องจากเกษตรกรในวัยดังกล่าวมีการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานน้อย จะประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง มีอาชีพที่แน่นอน ตั้งใจในการทำงาน มีประสบการณ์ รู้จักใช้เหตุผล มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และต้องการทำงานให้สามารถรับผิดชอบและดูแลครอบครัวได้ อย่างมีความสุขตามอัตภาพ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
40 และต่ำกว่า	18	24.32
41-45	12	16.22
46-50	18	24.32
51-55	11	14.87
มากกว่า 55	15	20.27
รวม	74	100.00

$\bar{X} = 47.45$

SD = 10.00

Min-Max = 27-75

ระดับการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 43.24) มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมาเกือบสองในห้า (ร้อยละ 39.14) มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง/อนุปริญญาและปริญญาตรี และร้อยละ 12.16 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในขณะที่ร้อยละ 5.41 จบการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ/มัธยมปลาย (ตารางที่ 7)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลได้รับการศึกษาค่อนข้างสูง จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้มีทั้งข้าราชการ พ่อค้า และเป็นเจ้าของสวนส้มที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์มากขึ้น ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลอีกส่วนหนึ่ง มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาเนื่องจากพื้นที่ชนบทนั้นในอดีตสถานศึกษามีน้อยและอยู่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก ประกอบกับปัญหาเรื่องรายได้ต่ำ ทำให้ไม่มีเงินส่งลูกหลานเรียนต่อในระดับสูงได้

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษาชั้นบังคับ	14	18.92
ประถมศึกษาตอนปลาย	18	24.32
มัธยมศึกษาตอนต้น	9	12.16
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ/มัธยมปลาย	4	5.41
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง/อนุปริญญา	10	13.51
ปริญญาตรี	19	25.68
รวม	74	100.00

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

รายได้สุทธิจากการทำการเกษตรอินทรีย์ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีรายได้สุทธิโดยประมาณจากการทำเกษตรอินทรีย์เฉลี่ย 44,810 บาท ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้สุทธิจากการทำเกษตรอินทรีย์สูงสุด 100,000 บาท และต่ำสุด 10,000 บาท (ตารางที่ 8) โดยผู้ให้ข้อมูลประมาณสองในสาม (ร้อยละ 67.56) มีรายได้จากการทำการเกษตรอินทรีย์ระหว่าง 20,001-60,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 18.91 มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี ในขณะที่ร้อยละ 13.52 มีรายได้มากกว่า 60,000 บาทต่อปี

จากการสัมภาษณ์พบว่าราคาผลผลิตโดยเฉพาะส้มเขียวหวาน โดยทั่วไปมีราคาตกต่ำเกษตรกรขายได้ในราคา 7 - 8 บาทต่อกิโลกรัมเท่านั้น ในขณะที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังอยู่ในระยะที่เริ่มปรับเปลี่ยนสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน การเอาใจใส่ปฏิบัติดูแลและการใช้เทคนิควิธีต่างๆ ในการเพิ่มผลผลิตยังไม่เป็นไปตามขั้นตอนจึงทำให้ผลผลิตลดลง

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามรายได้สุทธิจากการทำการเกษตรอินทรีย์

รายได้สุทธิจากการเกษตรอินทรีย์ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
20,000 และน้อยกว่า	14	18.91
20,001-40,000	26	35.14
40,001-60,000	24	32.43
60,001-80,000	5	6.76
มากกว่า 80,000	5	6.76
รวม	74	100.00
$\bar{X} = 44,810$ $SD = 35.362.02$ $Min-Max = 10,000-100,000$		

แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 70.27) ใช้เงินทุนของตนเองเป็นแหล่งเงินทุนที่มากที่สุด สำหรับเงินลงทุนในการทำเกษตรอินทรีย์ รองลงมาร้อยละ 16.22 ใช้เงินกู้ยืมจากธนาคาร ร้อยละ 12.16 ใช้เงินทุนจากสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด และมีเพียงร้อยละ 1.35 ที่กู้ยืมจากเพื่อนบ้าน (ตารางที่ 9)

แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรพยายามที่จะพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด ไม่พยายามก่อหนี้สิน ไม่ลงทุนมากเกินไป ทั้งนี้เนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนมาทำการเกษตรอินทรีย์นั้นจะใช้เงินทุนไม่มากนัก ในขณะที่มีผู้กู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด มีเพียงร้อยละ 12.6 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากสหกรณ์ยังมีเงินทุนจำนวนน้อย จึงให้สมาชิกกู้ยืมได้จำนวนจำกัด และได้จำนวนเงินรายละไม่เกิน 10,000 บาท

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามแหล่งที่มาของเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร

แหล่งที่มาของเงินทุน	จำนวน	ร้อยละ
เงินของตนเอง	52	70.27
กู้ยืมจากธนาคาร	12	16.22
กู้ยืมจากสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด	9	12.16
กู้ยืมจากเพื่อนบ้าน	1	1.35
รวม	74	100.00

ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่าลักษณะการถือครองที่ดินของผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.29) มีที่ดินเป็นของตนเอง มีเพียงร้อยละ 1.35 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และร้อยละ 1.35 มีที่ดินเป็นของตนเองบางส่วนและเช่าบางส่วน (ตารางที่ 10) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การมีที่ดินเป็นของตนเองย่อมทำให้เกษตรกรมีความสนใจที่จะตัดสินใจและมุ่งมั่นที่จะสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด โดยไม่ต้องพะวงว่าเมื่อดำเนินการปรับเปลี่ยนระบบเกษตรอินทรีย์แล้วจะมีใครมายึดที่ดินคืน สำหรับรายที่มีการเช่าที่ดินนั้นจากการสัมภาษณ์พบว่า เป็นการเช่าที่ดินจากบิดามารดาของตนเอง โดยจะเสียดำค่าใช้จ่ายในรูปของผลผลิต และบิดามารดาพร้อมที่จะให้เป็นมรดกตกทอดเมื่อบิดามารดาเสียชีวิต

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
เป็นของตนเอง	72	97.29
เช่า	1	1.35
เป็นของตนเองบางส่วน และเช่าบางส่วน	1	1.35
รวม	74	100.00

จำนวนที่ดินที่ใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.11) มีจำนวนพื้นที่ใช้ทำเกษตรอินทรีย์ ไม่เกิน 8 ไร่ ในขณะที่ร้อยละ 41.89 มีจำนวนพื้นที่ใช้ทำเกษตรอินทรีย์ มากกว่า 8 ไร่ โดยผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนพื้นที่สำหรับทำเกษตรอินทรีย์เฉลี่ย 8.8 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์น้อยที่สุด จำนวน 1 ไร่ และมีพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์สูงสุดจำนวน 24 ไร่ โดยมีจำนวนพื้นที่ใช้ทำเกษตรอินทรีย์เฉลี่ย 8.82 ไร่ มีจำนวนพื้นที่น้อยที่สุด 1 ไร่ และมากที่สุด 24 ไร่ (ตารางที่ 11) แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีพื้นที่สำหรับทำการเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจากการทำระบบเกษตรอินทรีย์เป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ อาจจะไม่แน่ใจในผลตอบแทนที่จะได้ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ตลอดจนอาจเป็นเพราะระบบเกษตรอินทรีย์ ต้องดูแลเอาใจใส่ค่อนข้างมาก ทำให้ผู้ให้ข้อมูลจึงเริ่มทดลองทำในพื้นที่เพียงประมาณ 9 ไร่

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามจำนวนพื้นที่ใช้ทำเกษตรอินทรีย์

จำนวนพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ (ไร่)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5	23	31.08
5-8	20	27.03
9-12	17	22.97
13-16	7	9.45
17-20	5	6.75
มากกว่า 20	2	2.70
รวม	74	100.00

$\bar{X} = 8.82$ $SD = 5.04$ $Min-Max = 1-24$

ลักษณะการปลูกพืชในพื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.83) ปลูกพืชชนิดเดียว จากการสัมภาษณ์พบว่าเกษตรกรดั้งเดิมนั้นมีอาชีพการปลูกส้มเขียวหวานเพียงชนิดเดียว และยังคงตัดสินใจปลูกส้มเขียวหวานต่อไป เพียงแต่ปรับเปลี่ยนการปฏิบัติดูแลรักษาในรูปแบบเกษตรอินทรีย์ ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 33.78 และ 28.37 ปลูกพืชหลากหลายชนิดแบบผสมผสาน และปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ ตามลำดับ (ตารางที่ 12) ซึ่งเป็นไปตามหลักการเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากร การใช้ประโยชน์จาก

ความหลากหลายของพืชพรรณชนิดต่างๆ รวมทั้งประโยชน์จากมูลสัตว์ เป็นปุ๋ยปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อลดต้นทุนการผลิต

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะการปลูกพืช

ลักษณะการปลูกพืช	จำนวน	ร้อยละ
ปลูกพืชชนิดเดียว	28	37.83
ปลูกพืชหลากหลายชนิดแบบผสมผสาน	25	33.78
ปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์	21	28.37
รวม	74	100.00

ลักษณะทางสังคม

ระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ พบว่าผู้ให้ข้อมูลจำนวนครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) เข้าร่วมกิจกรรมมาแล้วเป็นระยะเวลา 2 ปี ซึ่งในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ ร้อยละ 28.37 และ 21.62 เข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ มาแล้ว 3 ปี และ 1 ปี ตามลำดับ โดยผู้ให้ข้อมูลมีระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์เฉลี่ย 2.54 ปี ($SD = 0.78$) เข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์น้อยที่สุด 1 ปี และมากที่สุด 3 ปี (ตารางที่ 13) จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูลในจำนวนดังกล่าวเป็นผู้ริเริ่มในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ในปัจจุบันเกษตรกรยังสามารถสมัครเข้าร่วมกับกิจกรรมสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ได้ตลอดเวลา

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์
เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองผาง จำกัด

ระยะเวลาเข้าร่วมกิจกรรม (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
1 ปี	16	21.62
2 ปี	37	50.00
3 ปี	21	28.37
รวม	74	100.00
$\bar{X} = 2.54$ $SD = 0.78$ $Min-Max = 1-3$		

ประสบการณ์การเป็นสมาชิกกลุ่มในรูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์ พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.24) ยังไม่เคยมีประสบการณ์การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในรูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์มาก่อน ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลเพียงร้อยละ 6.75 เท่านั้น ที่เคยมีประสบการณ์การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในรูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์มาก่อน (ตารางที่ 14) ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวเคยเป็นสมาชิกเครือข่ายเกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทย แต่ปัจจุบันได้ลาออกไปแล้ว เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขอต่ออายุใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประจำปี

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามประสบการณ์การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ
ในรูปแบบเกษตรอินทรีย์

ประสบการณ์การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์	จำนวน	ร้อยละ
เคยเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์	5	6.75
ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์	69	93.24
รวม	74	100.00

ประสบการณ์ด้านการฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์ พบว่าผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากกว่าสี่ในห้า (ร้อยละ 82.43) เคยผ่านการฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์มาก่อนในรอบปีที่ผ่านมา ในขณะที่ร้อยละ 17.57 เท่านั้นไม่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์ในรอบปีที่ผ่านมา โดยผู้ให้ข้อมูลที่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 91.97 มีความถี่ในการฝึกอบรมน้อยกว่า 2 ครั้งต่อปี มีเพียงร้อยละ 18.03 เท่านั้นที่มีความถี่ในการฝึกอบรมมากกว่า 2 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 15) จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์การฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้เนื่องจากต้องการให้เกษตรกรมีการลดใช้สารเคมีในการทำเกษตร จึงได้มีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้กับเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรมสัมมนาเป็นเป็นยุทธวิธีหรือเป็นกระบวนการเรียนรู้การเพิ่มทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงานของคนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฐิระประवालพฤกษ์ (2538: 3) ที่ระบุว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการเพิ่มสมรรถภาพของบุคคลอย่างหนึ่งในการพัฒนาบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานเฉพาะทาง ที่อยู่ในความรับผิดชอบหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ และเกิดผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้อย่างมีคุณภาพ

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์

ประสบการณ์การฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์ (ครั้งต่อปี)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	13	17.57
เคย	61	82.43
น้อยกว่า 2	50	81.97
มากกว่า 2	11	18.03
รวม	74	100.00

จำนวนแรงงานในครัวเรือน สำหรับแรงงานเกษตรในครัวเรือนผู้ให้ข้อมูลมีแรงงานเฉลี่ยประมาณ 2 คน (SD = 0.52) โดยผู้ให้ข้อมูลมีแรงงานเกษตรน้อยที่สุด 1 คน และผู้ให้ข้อมูลมีแรงงานเกษตรมากที่สุด 5 คน ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสี่ในห้า (ร้อยละ 82.43) มีแรงงานเกษตรระหว่าง 1-2 คน และร้อยละ 17.57 มีจำนวนแรงงานมากกว่า 2 คน (ตารางที่ 16) แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนน้อย ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูลบางส่วนยัง

จำเป็นต้องจ้างแรงงานจากภายนอกเข้ามาช่วยเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะในช่วงต้นฤดูฝน ซึ่งเป็นฤดูเพาะปลูก เช่น ช่วงเตรียมดิน กำจัดวัชพืช และการปลูกพืชเพื่อให้ทันกับฤดูกาลการผลิต

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกแรงงานเกษตรในครัวเรือนเดียวกันที่ร่วมกันทำเกษตรอินทรีย์

จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)	จำนวน	ร้อยละ
1-2	61	82.43
3-4	12	16.22
มากกว่า 4	1	1.35
รวม	74	100.00

$\bar{X} = 2.12$ $SD = 0.52$ $Min-Max = 1-5$

การกำหนดความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสมาชิก

สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด ของผู้ให้ข้อมูล

การกำหนดความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ ศรีเมืองฟ้า จำกัด ของสมาชิก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนวิเคราะห์ปัญหา 2) ขั้นตอนการพิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่ 3) ขั้นตอนประเมินผลทางเลือก และ 4) ขั้นตอนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ ศรีเมืองฟ้า จำกัด ในทุกขั้นตอน จะมีคำตอบสำหรับผู้ให้ข้อมูล ได้พิจารณาเพื่อระบุว่ามีความสำคัญมากน้อยเพียงใด โดยกำหนดให้ระดับความสำคัญ “น้อยที่สุด” = 1 คะแนน “น้อย” = 2 คะแนน “ปานกลาง” = 3 คะแนน “มาก” = 4 คะแนน และ “มากที่สุด” = 5 คะแนน ตามลำดับ แล้วนำค่าคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์เปรียบเทียบเพื่อแปลผลดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย	
1.00 – 2.33	หมายถึง	มีความสำคัญระดับน้อย
2.34 – 3.67	หมายถึง	มีความสำคัญในระดับปานกลาง
3.68 – 5.00	หมายถึง	มีความสำคัญในระดับมาก

การกำหนดความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ ศรีเมืองฝาง จำกัด ของสมาชิก ในตารางที่ 17 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ ศรีเมืองฝาง จำกัด โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.31) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในระดับมากทั้งในขั้นการตัดสินใจ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่ และขั้นประเมินผลทางเลือก (ค่าเฉลี่ย 4.56, 4.37, 4.25 และ 4.06 ตามลำดับ)

ตารางที่ 17 ระดับความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ ศรีเมืองฝาง จำกัด

กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
ขั้นวิเคราะห์ปัญหา	4.37	มาก
ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่	4.25	มาก
ขั้นประเมินผลทางเลือก	4.06	มาก
ขั้นการตัดสินใจ	4.56	มาก
รวม	4.31	มาก

ขั้นการวิเคราะห์ปัญหา

หากพิจารณาถึงความสำคัญของการวิเคราะห์ปัญหาด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลที่ผ่านมา ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านสุขภาพ

จากการศึกษาการวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพในการประกอบอาชีพของเกษตรกรที่ผ่านมา รวม 5 ประเด็น (ตารางที่ 18) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุปัญหาด้านสุขภาพจากการทำการเกษตร โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.51) โดยผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในระดับมากในทุกประเด็น คือ 1) สุขภาพของผู้ใช้สารเคมีทางการเกษตร มีอาการแพ้ ปวดหัว วิงเวียนศีรษะเมื่อใช้สารเคมี 2) สุขภาพร่างกายของตนเองอ่อนแอ มีสาเหตุมาจากการฉีดพ่นสารพิษ สารเคมี 3) มีความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลาถึงอันตรายที่เกิดจากการใช้สารพิษ สารเคมีทางการเกษตร ทำให้เสียสุขภาพ 4) เกิดกระแสการดูแลสุขภาพ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการรณรงค์ ส่งเสริมบริโภคอาหารปลอดภัย ตามนโยบายด้าน

สุขภาพของรัฐบาล และ 5) พบว่าสุขภาพของผู้คนในชุมชนมีสารพิษ สารเคมีทางการเกษตรตกค้าง และสะสมอยู่ในร่างกาย (ค่าเฉลี่ย 4.77, 4.72, 4.70, 4.29 และ 4.09 ตามลำดับ)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลพิจารณาระดับความสำคัญปัญหาด้านสุขภาพในระดับมากในทุกประเด็น โดยเฉพาะในเกี่ยวกับสุขภาพต่อผู้ใช้สารเคมี และต่อตนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากการทำการเกษตรแบบเดิม จะมีการใช้สารเคมีจำนวนมากในช่วงทำการผลิต ซึ่งเกษตรกรจะทำการฉีดพ่นสารเคมีโดยตนเอง และผลกระทบที่ได้รับจะเกิดกับตนเองโดยตรง จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลเห็นความสำคัญของปัญหาในเรื่องดังกล่าวมาก

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาการวิเคราะห์ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในการประกอบอาชีพของเกษตรกรที่ผ่านมา รวม 5 ประเด็น (ตารางที่ 18) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการทำการเกษตรโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.39) โดยผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในทุกประเด็น คือ 1) ทำให้เกิดการชะล้างและการพังทลายของหน้าดิน 2) ทำให้สูญเสียอาหารตามธรรมชาติ เช่น ปลา กบ เขียด และเกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพในสิ่งแวดล้อม 3) ทำให้สัตว์เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันต่อสารเคมีทางการเกษตรมากขึ้น 4) เกิดการปนเปื้อนสารเคมีในดิน อากาศ แม่น้ำ และลำคลอง และ 5) ทำให้ดินสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของดินจากการตกค้างของปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.63, 4.40, 4.40, 4.39 และ 4.14 ตามลำดับ)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลพิจารณาระดับความสำคัญปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการทำเกษตรแบบดั้งเดิมจะมีการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมีจำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกปี ส่งผลให้มีสารพิษตกค้างในดิน และทำให้ดินเสื่อมคุณภาพตลอดจนส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในดินและในน้ำด้วย

3. ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาการวิเคราะห์ปัญหาด้านเศรษฐกิจในการประกอบอาชีพของเกษตรกรที่ผ่านมา รวม 4 ประเด็น (ตารางที่ 18) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุปัญหาด้านเศรษฐกิจจากการทำการเกษตรโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.39) โดยผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาด้านเศรษฐกิจในทุกประเด็น คือ 1) การขาดเงินทุนหมุนเวียน และมีหนี้สินติดค้างผูกพันกับแหล่งเงินทุน 2) ใช้เงินทุนในการทำเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องจากปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรมีแนวโน้มและมีการปรับราคาตลอด 3) ผลผลิตเสียหาย เน่าเสียง่าย ทำให้ขายไม่ได้ราคา และ 4) มีรายได้ไม่แน่นอนตามความไม่แน่นอนของผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.58, 4.56, 4.55 และ 4.37 ตามลำดับ)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลพิจารณาระดับความสำคัญปัญหาด้านเศรษฐกิจในระดับมาก โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดเงินทุนหมุนเวียน และมีหนี้สินติดค้างผูกพันกับแหล่งเงินทุน และต้องใช้เงินทุนในการทำเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องจากปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรมีแนวโน้มและมีการปรับราคาตลอด ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจุบันปัญหาของเกษตรกรส่วนใหญ่จะขาดเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร เพราะผลผลิตที่ได้ไปเป็นไปตามเป้าหมายของราคาและผลผลิตที่ได้รับ และผลประโยชน์อีกประการหนึ่งที่สมาชิกจะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการคือ การสนับสนุนปัจจัยในการผลิตด้านต่าง ๆ

4. ด้านสังคม

จากการศึกษาการวิเคราะห์ปัญหาด้านสังคมในการประกอบอาชีพของเกษตรกรที่ผ่านมารวม 5 ประเด็น (ตารางที่ 18) พบว่าผู้ให้ข้อมูลระบุปัญหาด้านสังคมจากการทำการเกษตรโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.39) โดยผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในระดับมากในประเด็น คือ 1) การให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชนมักจะดำเนินการผ่านกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์มากกว่าเกษตรกรรายเดี่ยว 2) ขาดอำนาจในการต่อรองราคาในการซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิต 3) ไม่สามารถส่งผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดที่ห่างไกลชุมชนได้ และ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอาชีพกับเกษตรกรรายอื่นๆ กระทำได้จำกัด (ค่าเฉลี่ย 4.63, 4.56, 3.90 และ 3.87 ตามลำดับ) และมีปัญหาในระดับปานกลางในประเด็น ในชุมชนมีผู้ที่เข้าใจระบบเกษตรอินทรีย์จำนวนน้อย ทำให้ถูกจับตามองจากคนในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.28)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลพิจารณาระดับความสำคัญปัญหาด้านสังคมในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่องของการได้รับความช่วยเหลือและส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชนมักจะดำเนินการผ่านกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์มากกว่าเกษตรกรรายเดี่ยว และการขาดอำนาจในการต่อรองราคาในการซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิต เนื่องจากการทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยวต่างคนต่างผลิตและจำหน่าย ทำให้การขอความช่วยเหลือจากทางราชการหรือการต่อรองราคาขายผลผลิตนั้นทำได้ยาก

ตารางที่ 18 จำนวน ร้อยละ และค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลทั้งผู้ที่พิจารณาระดับความสำคัญของปัญหาวิเคราะห์ปัญหา

ปัญหาของผู้ให้ข้อมูลจากการทำกิจกรรมที่ผ่านมา	ความสำคัญ				ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านสุขภาพ						
สุขภาพของผู้ใช้สารเคมีทางการเกษตร มีอาการแพ้ ปวดหัว วิงเวียนศีรษะเมื่อใช้สารเคมี	62 (83.78)	10 (13.51)	1 (1.35)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
สุขภาพร่างกายของตนเองอ่อนแอมีสาเหตุมาจากการฉีดพ่นสารพิษสารเคมี	63 (85.14)	7 (9.46)	1 (1.35)	2 (2.70)	1 (1.35)	มาก
มีความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลาถึงอันตรายที่เกิดจากการใช้สารพิษสารเคมีทางการเกษตร ทำให้เสียสุขภาพ	62 (83.78)	5 (6.76)	6 (8.11)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
เกิดกระแสการดูแลสุขภาพ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการณรงค์ส่งเสริมบริโภคอาหารปลอดภัย ตามนโยบายด้านสุขภาพของรัฐบาลพบว่าสุขภาพของผู้คนในชุมชนมีสารพิษ สารเคมีทางการเกษตรตกค้างและสะสมอยู่ในร่างกาย	41 (55.41)	17 (22.97)	15 (20.27)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
	22 (29.73)	40 (54.05)	11 (14.86)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
รวม					4.51	มาก

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ปัญหาของผู้ให้ข้อมูลจากการทำการเกษตรที่ผ่านมา	ความสำคัญ					ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
	มากที่สุด						
	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านสิ่งแวดล้อม							
ทำให้เกิดการชะล้างและการพังทลายของหน้าดิน	56 (75.68)	12 (16.22)	5 (6.76)	1 (1.35)	0 0.00	4.63	มาก
ทำให้สูญเสียอาหารตามธรรมชาติ เช่น ปลา กบ เขียด และเกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพในสิ่งแวดล้อม	40 (54.05)	28 (37.84)	4 (5.41)	1 (1.35)	1 (1.35)	4.40	มาก
ทำให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันต่อสารเคมีทางการเกษตรมากขึ้น	37 (50.00)	33 (44.59)	3 (4.05)	1 (1.35)	0 0.00	4.40	มาก
เกิดการปนเปื้อนสารเคมีในดิน อากาศ แม่น้ำ และลำคลอง	38 (51.35)	30 (40.54)	5 (6.76)	1 (1.35)	0 0.00	4.39	มาก
ทำให้ดินสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของดินจากการตกค้างของปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร	21 (28.38)	46 (62.16)	6 (8.11)	1 (1.35)	0 0.00	4.14	มาก
รวม						4.39	มาก

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ปัญหาของผู้ให้ข้อมูลจากการเกษตรที่ผ่านมา							(n=74)
ด้านเศรษฐกิจ	ความสำคัญ				ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย			น้อยที่สุด
ขาดเงินทุนหมุนเวียน และมีหนี้สินติดค้างผูกพันกับแหล่งเงินทุน	56 (75.68)	8 (10.81)	9 (12.16)	1 (1.35)	0 0.00	4.58 มาก	
ใช้เงินทุนในการทำเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องจากปุ๋ยเคมีและสารเคมี	52 (70.27)	15 (20.27)	6 (8.11)	1 (1.35)	0 0.00	4.56 มาก	
ทางการเกษตรมีแนวโน้มและมีการปรับราคาตลอด	56 (75.68)	10 (13.51)	5 (6.76)	1 (1.35)	2 (2.70)	4.55 มาก	
ผลผลิตเสียหาย เนื่องจากง่ายทำให้ขายไม่ได้ราคา	41 (55.41)	23 (31.08)	9 (12.16)	1 (1.35)	0 0.00	4.37 มาก	
มีรายได้ไม่แน่นอนตามความไม่แน่นอนของผลผลิต							
รวม						4.52 มาก	
หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00							

ตารางที่ 18 (ต่อ)

(n=74)

ปัญหาของผู้ให้ข้อมูลจากการทำการศึกษาที่ผ่านมา	ความสำคัญ				ค่าเฉลี่ย	ระดับ ความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านสังคม						
การให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชนมีค่าเงินการ	57	11	4	1	1	มาก
ผ่านกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์มากกว่าเกษตรกรรายเดี่ยว	(77.03)	(14.86)	(5.41)	(1.35)	(1.35)	
ขาดอำนาจในการต่อรองราคาในการซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิต	56	8	8	1	1	มาก
	(75.68)	(10.81)	(10.81)	(1.35)	(1.35)	
ไม่สามารถส่งผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดที่ห่างไกลชุมชนได้	16	44	9	3	2	มาก
	(21.62)	(59.46)	(12.16)	(4.05)	(2.70)	
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอาชีพกับเกษตรกร	9	51	12	1	1	มาก
	(12.16)	(68.92)	(16.22)	(1.35)	(1.35)	
รายอื่นๆ กระทำได้จำกัด						
ในชุมชนมีผู้ที่เข้าใจระบบเกษตรอินทรีย์จำนวนน้อย ทำให้ถูกจับตามอง	7	15	48	2	2	ปานกลาง
จากคนในชุมชน	(9.46)	(20.27)	(64.86)	(2.70)	(2.70)	
รวม						มาก
					4.05	

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือก

ในขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือก ผลการวิจัยตามตารางที่ 19 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่จะต้องศึกษาไว้ 4 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) ประเด็นด้านสุขภาพ 2) ด้านสิ่งแวดล้อม 3) ด้านเศรษฐกิจ และ 4) ด้านสังคม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้พิจารณาความสำคัญในประเด็นต่างๆ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านสุขภาพ

จากการศึกษาการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านสุขภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด รวม 5 ประเด็น (ตารางที่ 19) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านสุขภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.69) โดยผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับมากในทุกประเด็น คือ 1) เพื่อความปลอดภัยของตนเองและครอบครัว 2) เพื่อความปลอดภัยของคนในชุมชน 3) ต้องการฟื้นฟูและรักษาสุขภาพของตนเอง ซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร 4) ต้องการผลิตอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษ สารเคมี เพื่อสุขภาพของตนเองและครอบครัว และผู้บริโภค และ 5) เพื่อความปลอดภัยของสัตว์เลี้ยงและสัตว์ตามธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.81, 4.70, 4.68, 4.66 และ 4.62 ตามลำดับ)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านสุขภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการทำเกษตรแบบเชิงเดี่ยวที่ดำเนินการมานานได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและชุมชนรอบข้างมาเป็นเวลานาน ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ก็เป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้สุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชนมีความปลอดภัยมากขึ้น

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านสิ่งแวดล้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด รวม 5 ประเด็น (ตารางที่ 19) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านสิ่งแวดล้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.65) โดยผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับมากในทุกประเด็น คือ 1) เชื่อว่าความสำเร็จของเกษตรอินทรีย์ที่ปรากฏและเผยแพร่ข้อมูลสู่สังคมจากสื่อต่างๆ อย่างเป็นระบบเป็นการเกษตรที่อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 2) ต้องการรักษาสีเขียวและต้องการพัฒนาไปสู่ทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืน 3) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และสารสกัดจากพืชสมุนไพรเป็นปัจจัยการผลิตจะ

ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน 4) เป็นระบบการผลิตที่หลากหลายส่งเสริมให้เกิดความสมดุลในธรรมชาติ และ 5) ต้องการนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ และวัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.75, 4.67, 4.67, 4.59 และ 4.55 ตามลำดับ)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านสิ่งแวดล้อมแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลได้พิจารณาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยหนึ่งในการพิจารณาค้นหาทางเลือกในการประกอบอาชีพเกษตรอินทรีย์

3. ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านเศรษฐกิจในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด รวม 5 ประเด็น (ตารางที่ 19) พบว่าผู้ให้ข้อมูลระบุการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านเศรษฐกิจในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) โดยผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับมากในประเด็น 1) สามารถปลูกพืชได้หลายอย่างเพื่อสร้างรายได้ตลอดทั้งปี 2) การปรับเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์จะทำให้ผลผลิตลดลงในปีแรก หากมีการปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นในปีต่อไป 3) ลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากสามารถผลิตปัจจัยการผลิตใช้เองได้ และ 4) การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด จะทำให้สามารถกู้ยืมเงินใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนได้ (ค่าเฉลี่ย 4.25, 4.32, 3.86 และ 3.85 ตามลำดับ) โดยผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับปานกลางในประเด็น ราคาจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์สูงกว่าผลผลิตจากการเกษตรทั่วไป (ค่าเฉลี่ย 3.39)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านเศรษฐกิจในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลได้พิจารณาปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งในการพิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่ในการประกอบอาชีพเกษตรอินทรีย์ เพราะสามารถปลูกพืชได้หลายอย่าง และสร้างรายได้ตลอดทั้งปี แม้ว่าการปรับเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์จะทำให้ผลผลิตลดลงในปีแรก หากมีการปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นในปีต่อไป ในขณะเดียวกันสามารถลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากสามารถผลิตปัจจัยการผลิตใช้เองได้

4. ด้านสังคม

จากการศึกษาการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านสังคมในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด รวม 5 ประเด็น (ตารางที่ 19) พบว่าผู้ให้ข้อมูลระบุการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านสังคมในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.67)

โดยผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับมากในประเด็น 1) การได้รับบริการจากภาครัฐ และเอกชน เกิดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ 2) ก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยกันภายในหมู่สมาชิก จะก่อให้เกิดความเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืนในการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.06 และ 3.98 ตามลำดับ) ผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับปานกลางในประเด็น 1) มีการส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์กันทุกเดือน เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการทำกิจกรรมของสมาชิก 2) ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นต่อสหกรณ์ สามารถจะขยายตลาดได้ ทั้งภายในและต่างประเทศ และ 3) มีความสามารถในการต่อรองราคาในการขายผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.48, 3.45 และ 3.39 ตามลำดับ)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลพิจารณาค้นหาทางเลือกในด้านสังคมในระดับปานกลาง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลอาจจะมีทางเลือกอื่นนอกเหนือจากการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบสหกรณ์

ตารางที่ 19 จำนวน ร้อยละ และค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมกิจกรรมกับ ^{ผู้}ให้ข้อมูลที่พิจารณาความสำคัญของการพิจารณาเส้นทางเลือกใหม่

ข้อมูลทางเลือกที่ผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมกิจกรรมกับ สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด							ระดับ ความสำคัญ
ความสำคัญ			ค่าเฉลี่ย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
ด้านสุขภาพ							
	65 (87.84)	7 (9.46)	1 (1.35)	1 (1.35)	0 0.00	มาก	
	62 (83.78)	5 (6.76)	6 (8.11)	1 (1.35)	0 0.00	มาก	
	62 (83.78)	4 (5.41)	7 (9.46)	1 (1.35)	0 0.00	มาก	
	60 (81.08)	8 (10.81)	4 (5.41)	2 (2.70)	0 0.00	มาก	
ตนเองและครอบครัว และผู้บริโภค	58 (78.38)	7 (9.46)	8 (10.81)	1 (1.35)	0 0.00	มาก	
รวม						มาก	

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อมูลทางเลือกให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมกิจกรรมกับ สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด	ความสำคัญ				ค่าเฉลี่ย	ระดับ ความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านสิ่งแวดล้อม						
เชื่อว่าความสำคัญของเกษตรอินทรีย์ที่ปรากฏและเผยแพร่ข้อมูลสู่สังคมจาก	63	7	3	1	0	มาก
สื่อต่างๆ อย่างเป็นประจำบนการเกษตรที่อนุรักษ์ทรัพยากรและ	(85.14)	(9.46)	(4.05)	(1.35)	0.00	
สิ่งแวดล้อม						
ต้องการรักษาสภาพแวดล้อมและต้องการพัฒนาไปสู่ทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืน	60	7	6	1	0	มาก
	(81.08)	(9.46)	(8.11)	(1.35)	0.00	
การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และสารสกัดจากพืชสมุนไพรเป็นปัจจัยการผลิต	56	15	2	1	0	มาก
จะทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน	(75.68)	(20.27)	(2.70)	(1.35)	0.00	
เป็นระบบการผลิตที่หลากหลายส่งเสริมให้เกิดความสมดุลในธรรมชาติ	56	9	8	1	0	มาก
	(75.68)	(12.16)	(10.81)	(1.35)	0.00	
ต้องการนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ และวัสดุที่เหลือใช้ทาง	56	10	4	4	0	มาก
การเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการลดปัญหาสิ่งแวดล้อม	(75.68)	(13.51)	(5.41)	(5.41)	0.00	
ภายในชุมชน						
รวม						มาก
					4.65	

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อมูลทางเลือกที่ผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมกิจกรรมกับ สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองผาง จำกัด	ความสำคัญ				ค่าเฉลี่ย	ระดับ ความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านเศรษฐกิจ						
สามารถปลูกพืชได้หลายอย่าง เพื่อสร้างรายได้ตลอดทั้งปี	53 (71.62)	12 (16.22)	6 (8.11)	2 (2.70)	1 (1.35)	มาก
การปรับเปลี่ยนผู้เกษตรอินทรีย์จะทำให้ผลผลิตลดลงในปีแรก หากมีการ ปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นในปีต่อๆ ไป	44 (59.46)	15 (20.27)	12 (16.22)	2 (2.70)	1 (1.35)	มาก
ลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากสามารถผลิตปัจจัยการผลิตใช้เองได้	12 (16.22)	46 (62.16)	12 (16.22)	3 (4.05)	1 (1.35)	มาก
การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองผาง จำกัด จะทำ ให้สามารถกู้ยืมเงิน ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนได้	15 (20.27)	43 (58.11)	8 (10.81)	7 (9.46)	1 (1.35)	มาก
ราคาจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์สูงกว่าผลผลิตจากการเกษตรทั่วไป	13 (17.57)	12 (16.22)	43 (58.11)	4 (5.41)	2 (2.70)	ปานกลาง
รวม					3.99	มาก

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อมูลทางเลือกที่ผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมกิจกรรมกับ สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองผาง จำกัด	ความสำคัญ			ค่าเฉลี่ย	ระดับ ความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสังคม					
การได้รับบริการจากภาครัฐและเอกชน เกิดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน	39 (52.70)	11 (14.86)	16 (21.62)	7 (9.46)	1 (1.35)
ก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยกันภายในหมู่สมาชิก จะ ก่อให้เกิดความเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืนในการประกอบอาชีพ	17 (22.97)	43 (58.11)	12 (16.22)	1 (1.35)	1 (1.35)
มีการส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์กันทุกเดือน เพื่อใช้เป็นทุน หมุนเวียนใน การทำกิจกรรมของสมาชิก	12 (16.22)	30 (40.54)	18 (24.32)	13 (17.57)	1 (1.35)
ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นต่อสหกรณ์ สามารถจะขยายตลาดได้ทั้งภายใน และต่างประเทศ	11 (14.86)	22 (29.73)	33 (44.59)	7 (9.46)	1 (1.35)
มีความสามารถในการต่อรองราคาในการขายผลผลิต	12 (16.22)	18 (24.32)	33 (44.59)	10 (13.51)	1 (1.35)
รวม				3.67	ปานกลาง

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ขั้นการประเมินทางเลือก

ในขั้นการประเมินทางเลือก ผลการวิจัยตามตารางที่ 20 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่จะต้องศึกษาไว้ 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านคุณประโยชน์ที่เหนือกว่า 2) ด้านความสอดคล้องเหมาะสม 3) ด้านความยั่งยืน 4) ด้านความสามารถทดลองได้ และ 5) ด้านการสังเกตได้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้พิจารณาความสำคัญในประเด็นต่างๆ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณประโยชน์ที่เหนือกว่า

จากการศึกษาขั้นการประเมินทางเลือกเกี่ยวกับคุณประโยชน์ที่เหนือกว่าในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด รวม 5 ประเด็น (ตารางที่ 20) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับคุณประโยชน์ที่เหนือกว่าในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) โดยผู้ให้ข้อมูลถึงเห็นเกี่ยวกับคุณประโยชน์ที่เหนือกว่าในระดับมากในประเด็น 1) มีความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค 2) ระบบเกษตรอินทรีย์มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยมาก 3) ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างหมู่บ้าน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพได้ดีกว่า และ 4) การได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนโดยผ่านองค์กรสหกรณ์ทำได้ง่ายกว่า (ค่าเฉลี่ย 4.70, 4.70, 4.66 และ 4.31 ตามลำดับ) ผู้ให้ข้อมูลถึงเห็นเกี่ยวกับคุณประโยชน์ที่เหนือกว่าในระดับปานกลางในประเด็น ทำให้มีอำนาจในการต่อรอง ทั้งการซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิตทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.56)

ผลการวิจัยในภาพรวมเกี่ยวกับการประเมินผลทางเลือกใหม่ด้านคุณประโยชน์ที่เหนือกว่า อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในคุณประโยชน์ที่เหนือกว่าในเรื่องของความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค ทำให้ระบบเกษตรอินทรีย์มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยมาก และทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างหมู่บ้าน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพได้ดีกว่า ซึ่งการทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์จะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากใช้สารเคมีต่าง ๆ

2. ด้านความสอดคล้องเหมาะสม

จากการศึกษาขั้นการประเมินทางเลือกเกี่ยวกับความสอดคล้องเหมาะสมในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด รวม 5 ประเด็น (ตารางที่ 20) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับความสอดคล้องเหมาะสมในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) โดยผู้ให้ข้อมูลถึงเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องเหมาะสมในระดับมากในทุกประเด็น คือ 1)

ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน 2) สามารถใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่า 3) ระบบเกษตรอินทรีย์เป็นพื้นฐานของการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง และเป็นการพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน 4) กิจกรรมของสหกรณ์เหมาะสมกับค่านิยมและก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และ 5) สามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย 4.54, 4.54, 4.45, 4.45 และ 4.41 ตามลำดับ)

ผลการวิจัยในภาพรวมเกี่ยวกับการประเมินทางเลือกด้านความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เกี่ยวกับระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน สามารถใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่า และระบบเกษตรอินทรีย์เป็นพื้นฐานของการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง และเป็นการพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องมาจากระบบเกษตรอินทรีย์มีความสอดคล้องเหมาะสมกับอาชีพเดิม เพียงมีการปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

3. ด้านความยุ่งยากซับซ้อน

จากการศึกษาขั้นการประเมินทางเลือกเกี่ยวกับความยุ่งยากซับซ้อนในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด รวม 4 ประเด็น (ตารางที่ 20) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับความยุ่งยากซับซ้อนในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) โดยผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็นเกี่ยวกับความยุ่งยากซับซ้อนในระดับมากในประเด็น 1) การทำเกษตรอินทรีย์ ต้องใช้ความอดทน ขยันหมั่นเพียร ไม่โลภมาก และ 2) ระบบเกษตรอินทรีย์ทำให้สามารถใช้แรงงานในครอบครัวได้เต็มที่ (ค่าเฉลี่ย 4.16 และ 4.02 ตามลำดับ) ผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็นเกี่ยวกับความยุ่งยากซับซ้อนในระดับปานกลางในประเด็น 1) การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพได้มาก ยิ่งขึ้น และ 2) มีหลักการปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับระบบเกษตรดั้งเดิมของไทย ซึ่งท่านมีประสบการณ์อยู่แล้ว (ค่าเฉลี่ย 3.47 และ 3.35 ตามลำดับ)

4. ด้านความสามารถทดลองได้

จากการศึกษาขั้นการประเมินทางเลือกเกี่ยวกับความสามารถทดลองได้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด รวม 5 ประเด็น (ตารางที่ 20) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับความสามารถทดลองได้ในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) โดยผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็นเกี่ยวกับความสามารถทดลองได้ในระดับมากในประเด็น 1) สามารถทำกิจกรรมหลายๆ อย่างในพื้นที่เดียวกัน ที่เชื่อมโยง และเกี่ยวพันกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิตจากภายนอก 2) สามารถนำความรู้และประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์เข้าร่วม

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ได้ และ 3) สามารถผลิตปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและสารสกัดสมุนไพรป้องกันกำจัดโรคแมลงและทดลองใช้ด้วยตนเองได้ (ค่าเฉลี่ย 4.44, 4.44 และ 4.28 ตามลำดับ) ผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็นเกี่ยวกับความสามารถทดลองได้ในระดับปานกลางในประเด็น 1) ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปทดลองในพื้นที่ของตนเองได้ทันที และ 2) สามารถสมัครเป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ได้ทันที (ค่าเฉลี่ย 3.31 และ 3.29 ตามลำดับ)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินทางเลือกด้านความสามารถทดลองได้อยู่ในระดับมากเกี่ยวกับเรื่องการทำระบบเกษตรอินทรีย์สามารถทำกิจกรรมหลายๆ อย่างในพื้นที่เดียวกัน ที่เชื่อมโยงและเกี่ยวพันกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิตจากภายนอก สามารถนำความรู้และประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ได้ และสามารถผลิตปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและสารสกัดสมุนไพรป้องกันกำจัดโรคแมลงและทดลองใช้ด้วยตนเองได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการทำเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปทดลองใช้ได้ และสามารถทำกิจกรรมหลายกิจกรรมร่วมกันและเกื้อกูลกัน

5. ด้านการสังเกตได้

จากการศึกษาขึ้นการประเมินทางเลือกเกี่ยวกับการสังเกตได้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด รวม 6 ประเด็น (ตารางที่ 20) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับการสังเกตได้ในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.23) โดยผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็นเกี่ยวกับการสังเกตได้ในระดับมากในประเด็น 1) ทำให้ตนเองและครอบครัวมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้น 2) ทำให้พึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิตได้มาก เมื่อเทียบกับระบบเกษตรกรรมเคมี 3) ทำให้สามารถใช้แรงงานตนเอง และแรงงานภายในครอบครัวได้มากขึ้น 4) สภาพแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์ภายในพื้นที่การเกษตร เพิ่มขึ้น และ 5) ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิก สามารถแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพได้ดีกว่า (ค่าเฉลี่ย 4.56, 4.52, 4.44, 4.39 และ 4.00 ตามลำดับ) ผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็นเกี่ยวกับการสังเกตได้ในระดับปานกลางในประเด็น ผลผลิตมีคุณภาพดี สามารถจำหน่ายได้ในราคาสูงกว่าผลผลิตจากการเกษตรทั่วไป (ค่าเฉลี่ย 3.48)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินทางเลือกด้านการสังเกตได้อยู่ในระดับมากในทุกประเด็น ยกเว้นในเรื่องของผลผลิตมีคุณภาพดี สามารถจำหน่ายได้ในราคาสูงกว่าผลผลิตจากการเกษตรทั่วไปที่ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากผลที่เกิดขึ้นจากการทำการเกษตรระบบเกษตรอินทรีย์นั้นต้องใช้เวลาในการให้ผลที่ชัดเจน

ตารางที่ 20 จำนวน ร้อยละ และค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลที่พิจารณาระดับความสำคัญของประเด็นผลทางเลือก

ข้อประเมินผลทางเลือก	ความสำคัญ				ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านประโยชน์ที่เหนือกว่า						
มีความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค	60 (81.08)	10 (13.51)	2 (2.70)	1 (1.35)	1 (1.35)	มาก
ระบบเกษตรอินทรีย์มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยมาก	62 (83.78)	6 (8.11)	4 (5.41)	1 (1.35)	1 (1.35)	มาก
ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างชุมชน นำไปสู่การแก้ไข ปัญหาในการประกอบอาชีพได้ดีกว่า	60 (81.08)	8 (10.81)	3 (4.05)	2 (2.70)	1 (1.35)	มาก
ได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน โดยผ่านองค์กรสหกรณ์ทำ ได้ง่ายกว่า	44 (59.46)	13 (17.57)	15 (20.27)	1 (1.35)	1 (1.35)	มาก
ทำให้มีอำนาจในการต่อรอง ทั้งการซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิต ทางการเกษตร	17 (22.97)	13 (17.57)	43 (58.11)	1 (1.35)	0 0.00	ปานกลาง
รวม					3.90	มาก

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ/ผลทางเลือก	ความสำคัญ				ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านความสอดคล้องเหมาะสม						
ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน	54 (72.97)	10 (13.51)	8 (10.81)	1 (1.35)	1 (1.35)	มาก
สามารถใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่า	54 (72.97)	9 (12.16)	10 (13.51)	1 (1.35)	0 (0.00)	มาก
ระบบเกษตรอินทรีย์เป็นพื้นฐานของการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง และเป็นการพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน	52 (70.27)	11 (14.86)	6 (8.11)	4 (5.41)	1 (1.35)	มาก
กิจกรรมของสหกรณ์เหมาะสมกับค่านิยมและก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน	48 (64.86)	15 (20.27)	10 (13.51)	1 (1.35)	0 (0.00)	มาก
สามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี	51 (68.92)	11 (14.86)	8 (10.81)	2 (2.70)	2 (2.70)	มาก
รวม					4.48	มาก

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ความสำคัญ				ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านความยั่งยืนภาคชุมชน						
การทำเกษตรอินทรีย์ ต้องใช้ความอดทน ขยันหมั่นเพียร ไม่โลภมาก	40 (54.05)	15 (20.27)	12 (16.22)	6 (8.11)	1 (1.35)	มาก
ระบบเกษตรอินทรีย์ทำให้สามารถใช้เวลาว่างในครอบครัวได้เต็มที่	33 (44.59)	24 (32.43)	7 (9.46)	8 (10.81)	2 (2.70)	มาก
การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพได้มากยิ่งขึ้น	16 (21.62)	17 (22.97)	29 (39.19)	11 (14.86)	1 (1.35)	ปานกลาง
มีหลักการปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับระบบเกษตรดั้งเดิมของไทย ซึ่งท่านมีประสบการณ์อยู่แล้ว	13 (17.57)	9 (12.16)	45 (60.81)	6 (8.11)	1 (1.35)	ปานกลาง
รวม						มาก
					3.75	มาก

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะผลทางเลือก	ความสำคัญ				ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
ด้านความสามารถทดลองได้						
สามารถทำกิจกรรมหลายๆ อย่างในพื้นที่เดียวกัน ที่เชื่อมโยง และเกื้อหนุนกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิตจากภายนอก	48	14	11	1	0	มาก
	(64.86)	(18.92)	(14.86)	(1.35)	0.00	
สามารถนำความรู้และประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด	48	15	9	1	1	มาก
ได้	(64.86)	(20.27)	(12.16)	(1.35)	(1.35)	
สามารถผลิตปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและสารสกัดสมุนไพรป้องกันกำจัดโรคแมลงและทดลองใช้ด้วย ตนเองได้	44	13	13	3	1	มาก
	(59.46)	(17.57)	(17.57)	(4.05)	(1.35)	
ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปทดลองในพื้นที่ของตนเองได้	9	11	52	2	0	ปานกลาง
พื้นที่	(12.16)	(14.86)	(70.27)	(2.70)	0.00	
สามารถสมัครเป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ได้ทันที	11	9	47	6	1	ปานกลาง
	(14.86)	(12.16)	(63.51)	(8.11)	(1.35)	
รวม						มาก
					3.95	

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ความสำคัญ				ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านการสังเกตได้						
ทำให้ตนเองและครอบครัวมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้น	53 (71.62)	13 (17.57)	7 (9.46)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
ทำให้พึ่งพาตนเองด้านการบิ่จยการผลิต ได้มาก เมื่อเทียบกับระบบเกษตรกรรมเคมี	51 (68.92)	15 (20.27)	6 (8.11)	1 (1.35)	1 (1.35)	มาก
ทำให้สามารถใช้แรงงานตนเอง และแรงงานภายในครอบครัวได้มากขึ้น	45 (60.81)	20 (27.03)	8 (10.81)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
สภาพแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์ภายในพื้นที่การเกษตร เพิ่มขึ้น	49 (66.22)	8 (10.81)	16 (21.62)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิก สามารถแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพได้ดีกว่า	29 (39.19)	20 (27.03)	23 (31.08)	1 (1.35)	1 (1.35)	มาก
ผลผลิตมีคุณภาพดี สามารถจำหน่ายได้ในราคาสูงกว่าผลผลิตจากการเกษตรทั่วไป	7 (9.46)	26 (35.14)	39 (52.70)	1 (1.35)	1 (1.35)	ปานกลาง
รวม						มาก
หมายเหตุ:	ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00					

ขั้นตัดสินใจ

ผลการศึกษาขั้นตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมือง
ฝาง จำกัด รวม 6 ประเด็น (ตารางที่ 21) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเข้าร่วม
กิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.56) โดยผู้ให้ข้อมูลมีการตัดสินใจในระดับมากในทุกประเด็น
คือ 1) ความตื่นตัวด้านสุขภาพของผู้บริโภคจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวด้านการตลาดของอาหาร
อินทรีย์เพิ่มสูงขึ้น 2) เชื่อมั่นว่าระบบเกษตรอินทรีย์จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งปัจจุบันและ
อนาคต 3) มีความตื่นตัวในการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมและต้องการพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน
4) สภาพแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์ภายในพื้นที่การเกษตรเพิ่มสูงขึ้น และ 5) ทำให้เกิดการการ
ผลิตเกษตรอินทรีย์ทำให้สามารถพัฒนาเทคนิค วิธีการบนพื้นฐานเรื่องการพึ่งพาตนเองที่สอดคล้อง
กับภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ต้องการผลิตอาหารที่มีคุณภาพเพื่อสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ยอมรับ ของ
ผู้บริโภคทั่วไป และ 6) การเข้าร่วมกิจกรรม สามารถที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิกจะสร้าง
ความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืนต่อการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.67, 4.63, 4.56, 4.55, 4.50 และ
4.37 ตามลำดับ)

แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมใน
ระดับมากในทุกประเด็น โดยเหตุผลที่ตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการมากที่สุดคือ ความตื่นตัวด้าน
สุขภาพของผู้บริโภคจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวด้านการตลาดของอาหารอินทรีย์เพิ่มสูงขึ้น
รองลงมาคือ เชื่อมั่นว่าระบบเกษตรอินทรีย์จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งปัจจุบันและอนาคต
ทั้งนี้เนื่องมาจากตลาดเกษตรอินทรีย์จัดว่าเป็นตลาดใหม่สำหรับเกษตรกรไทยแต่ด้วยแนวโน้มของ
ตลาดที่เติบโตมากขึ้น ตลอดจนผู้บริโภคมีความต้องการสินค้ามากขึ้น เนื่องจากความใส่ใจในด้าน
สุขภาพ ขณะที่ผู้ผลิตมีจำนวนจำกัด การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ออกสู่ตลาดของเกษตรกรจึงเป็น
หนทางที่สดใสกว่าที่จะยังคงผลิตสินค้าเกษตรทั่วไป

ตารางที่ 21 จำนวน ร้อยละ และค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลทัศนคติในใจ

ทัศนคติในใจ	ความสำคัญ				ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ความตื่นตัวด้านสุขภาพของผู้บริโภคจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวด้านการตลาดของอาหารอินทรีย์เพิ่มขึ้น	58 (78.38)	11 (14.86)	4 (5.41)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
เชื่อมั่นว่าระบบเกษตรอินทรีย์จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งปัจจุบันและอนาคต	58 (78.38)	8 (10.81)	7 (9.46)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
มีความตื่นตัวในการอนุรักษ์และรักษาสถิงแวดล้อมและต้องการพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน	55 (74.32)	9 (12.16)	9 (12.16)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
การผลิตเกษตรอินทรีย์ทำให้สามารถพัฒนาเทคนิค วิธีการบน พื้นฐานเรื่อง การพึ่งพาตนเองที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	54 (72.97)	10 (13.51)	9 (12.16)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
ต้องการผลิตอาหารที่มีคุณภาพเพื่อสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ยอมรับ ของผู้บริโภคทั่วไป	56 (75.68)	7 (9.46)	10 (13.51)	1 (1.35)	0 0.00	มาก
การเข้าร่วมกิจกรรม สามารถที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิกจะสร้างความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืนต่อการประกอบอาชีพ	49 (66.22)	9 (12.16)	13 (17.57)	2 (2.70)	1 (1.35)	มาก
รวม						มาก

หมายเหตุ: ระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 2.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 – 3.67 และระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 – 5.00

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประกอบอาชีพ ในรูปแบบเกษตรอินทรีย์

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการประกอบอาชีพในรูปแบบเกษตรอินทรีย์มีรายละเอียดในแต่ละปัญหาดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพในรูปแบบเกษตรอินทรีย์

1. ปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 70.27) มีปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตรเนื่องจากปัญหาการขาดเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ รองลงมาร้อยละ 54.05 ระบุว่าหน่วยงานที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์มีน้อย ร้อยละ 47.30 มีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาส่งเสริมแบบ ไม่ต่อเนื่อง และร้อยละ 21.62 มีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกอบรมมักเน้นด้านวิชาการมากเกินไป ตามลำดับ (ตารางที่ 22)

2. ปัญหาด้านการผลิต พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสองในห้า (ร้อยละ 41.89) มีปัญหาด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์อยู่ใกล้กับพื้นที่เกษตรเคมี รองลงมาร้อยละ 33.78 มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์น้อย ร้อยละ 27.03 มีปัจจัยการผลิตไม่เพียงพอ ร้อยละ 21.62 ไม่สามารถแก้ปัญหาเรื่องโรคแมลงได้ ร้อยละ 18.92 ต้องใช้ต้นทุนในการหาซื้อปุ๋ยคอกสูง เนื่องจากต้องซื้อมาจากท้องถิ่นอื่น และร้อยละ 16.22 ขาดแคลนแรงงานในการทำเกษตรอินทรีย์ ตามลำดับ (ตารางที่ 22)

3. ปัญหาด้านการตลาด พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 47.30) มีปัญหาด้านการตลาดเกษตรอินทรีย์เนื่องจากปัญหาผลผลิตที่ผลิตได้มีคุณภาพภายนอกไม่ดี ทำให้ถูกกดราคารองลงมา ร้อยละ 36.49 มีปัญหาเกี่ยวกับการมีผู้บริโภคนอกกลุ่มเฉพาะ ร้อยละ 32.43 ผลผลิตไม่แน่นอน ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 24.32 ตลาดเกษตรอินทรีย์อยู่ห่างไกล ไม่สามารถนำผลผลิตไปจำหน่ายได้ด้วยตนเอง และร้อยละ 16.22 ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ออกตามฤดูกาลในช่วงที่ผลผลิตมีมากล้นตลาด ทำให้ราคาตกต่ำทุกปี ตามลำดับ (ตารางที่ 22)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพในรูปแบบเกษตรอินทรีย์เกี่ยวกับการขาดเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปส่งเสริม และหน่วยงานที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์มีน้อย มากกว่าเรื่องอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มีจำนวนน้อย และหน่วยงานที่ส่งเสริมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ยังมีไม่มากนัก ทำให้บางครั้งเมื่อเกิดปัญหาในการประกอบอาชีพในรูปแบบเกษตรอินทรีย์ทำให้รู้ว่าจะไปปรึกษาหารือผู้ใดหรือหน่วยงานใด

ตารางที่ 22 จำนวน และร้อยละ ของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามปัญหาอุปสรรคการผลิตระบบเกษตรอินทรีย์

(n=74)		
ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตร		
ขาดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์	52	70.27
หน่วยงานที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์มีน้อย	40	54.05
การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ขาดความต่อเนื่อง	35	47.30
การฝึกอบรมเน้นวิชาการมากกว่าการปฏิบัติการ	16	21.62
ปัญหาด้านการผลิต		
มีพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ติดกับพื้นที่เกษตรเคมี	31	41.89
ขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์	25	33.78
ปัจจัยการผลิตไม่เพียงพอ	20	27.03
ไม่สามารถแก้ปัญหาการระบาดของโรคแมลงได้	16	21.62
ต้นทุนในการซื้อปุ๋ยคอกสูง เนื่องจากต้องซื้อจากท้องถิ่นอื่น	14	18.92
แรงงานในครอบครัวไม่เพียงพอ	12	16.22
ด้านตลาด		
ผลผลิตมีคุณภาพภายนอกไม่ดี ถูกกดราคา	35	47.30
มีผู้บริโภคเป็นกลุ่มเฉพาะ	27	36.49
ผลผลิตมีน้อย แต่ตลาดต้องการมากและต่อเนื่อง	24	32.43
ตลาดอยู่ห่างไกลชุมชน	18	24.32
ผลผลิตออกตามฤดูกาลทำให้สิ้นตลาด	12	16.22

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูล

1. ด้านการส่งเสริมการเกษตร พบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสี่ในห้า (ร้อยละ 81.08) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมหรือให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด รองลงมาร้อยละ 67.57 ต้องการให้มีการจัดการฝึกอบรมเกษตรกรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 37.84 ควรมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้ในลักษณะเฉพาะเรื่องที่สนใจ ร้อยละ 33.78 รัฐควรให้การสนับสนุนจำพวกเมล็ดพืชตระกูลถั่วเพื่อนำมาใช้ในการปลูกเพื่อปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่เกษตรอินทรีย์อย่างทั่วถึงและเพียงพอ และร้อยละ 14.86 การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ควรส่งเสริมการตลาด เพื่อรองรับผลผลิตของเกษตรกรด้วย ตามลำดับ (ตารางที่ 23)

2. ด้านการผลิต พบว่าผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 43.24 ต้องการให้มีการสนับสนุนการจัดทำปัจจัยการผลิตด้วยตนเองจะทำให้ลดต้นทุนการผลิตได้ รองลงมาร้อยละ 32.43 ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตสู่การเกษตรแบบผสมผสาน โดยวิธีการปลูกพืชแบบหลากหลาย ร้อยละ 31.08 ควรทำการเลี้ยงสัตว์ร่วมกับการปลูกพืช เพื่อนำมูลสัตว์ไปใช้ในการปรับปรุงดิน และร้อยละ 21.62 สมาชิกสหกรณ์ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และประสบผลสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์แล้ว ควรให้คำแนะนำกับเกษตรกรรายอื่นให้มากขึ้น ตามลำดับ (ตารางที่ 23)

3. ด้านการตลาด พบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 43.24 ระบุว่าควรเน้นการผลิตเพื่อจำหน่ายภายในชุมชนเป็นหลัก รองลงมาร้อยละ 37.84 ควรส่งเสริมให้หาตลาดเพื่อจำหน่ายในต่างประเทศ ร้อยละ 28.38 ควรจัดให้สหกรณ์จัดหาสถานที่เพื่อจัดทำเป็นร้านค้า จำหน่ายผลผลิตของสมาชิก ร้อยละ 25.68 ต้องการให้การคัดแยกผลผลิตเพื่อแบ่งเกรดในการจัดจำหน่ายผลผลิตให้ชัดเจน ร้อยละ 24.32 ควรมีการติดต่อบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อมารับซื้อผลผลิต และร้อยละ 21.62 ควรมีวิธีการแปรรูปก่อนจำหน่ายเพื่อให้ได้ราคาสูง ตามลำดับ (ตารางที่ 23)

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.05) ต้องการให้รัฐบาลหรือหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ หรืออุดหนุนเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อจัดหาแหล่งน้ำในพื้นที่การเกษตร ร้อยละ 35.14 รัฐควรสนับสนุนเครื่องจักรกลเพื่อทดแทนแรงงานที่มีค่าแรงสูง ร้อยละ 32.43 รัฐควรช่วยลดราคาน้ำมันและราคากระแสไฟฟ้า และร้อยละ 28.38 รัฐบาลช่วยประชาสัมพันธ์การบริโภคอาหารปลอดภัย ตามลำดับ (ตารางที่ 23)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมหรือให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด และต้องการให้มีการจัดการฝึกอบรมเกษตรกรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์นั้นมีน้อยจึงต้องการให้หน่วยงานอื่นที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในเกษตรอินทรีย์เข้าไปร่วม

ส่งเสริม ในขณะที่เดียวกันต้องการให้มีการจัดการฝึกอบรมเกษตรกรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก ระบบเกษตรอินทรีย์เป็นเรื่องใหม่ซึ่งผู้ให้ข้อมูลอาจยังไม่มีความรู้ความเข้าใจมากนัก จึงต้องการให้มีการฝึกอบรมให้มากขึ้นและต่อเนื่อง

ตารางที่ 23 จำนวน และร้อยละ ของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในด้านต่างๆ

(n=74)		
ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการส่งเสริมการเกษตร		
เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรมาแนะนำอย่างใกล้ชิด	60	81.08
การจัดการฝึกอบรมควรกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	50	67.57
ควรมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้ในลักษณะเฉพาะเรื่องที่สนใจ	28	37.84
รัฐควรสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปรับปรุงบำรุงดินอย่างพอเพียง	25	33.78
ควรส่งเสริมด้านการตลาดเพื่อรองรับผลผลิตของสมาชิก	11	14.86
ด้านการผลิต		
ให้เน้นการจัดทำปัจจัยการผลิตด้วยตนเองเพื่อลดต้นทุนการผลิต	32	43.24
ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรสู่การเกษตรแบบผสมผสานที่ปลูกพืชหลากหลายชนิดเพื่อลดการระบาดของโรคแมลง	24	32.43
ควรเลี้ยงสัตว์ร่วมกับการปลูกพืชเพื่อนำมูลสัตว์ไปใช้เป็นปุ๋ยปรับปรุงบำรุงดิน	23	31.08
สมาชิกที่ประสบผลสำเร็จเกษตรอินทรีย์แล้ว จะต้องถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกรายอื่นให้มากขึ้น	16	21.62
ด้านตลาด		
การผลิตควรเน้นผลผลิตเพื่อจำหน่ายภายในชุมชนเป็นหลัก	32	43.24
ให้หาตลาดเพื่อการส่งออกต่างประเทศ	28	37.84
จัดให้มีร้านค้าเพื่อจำหน่ายผลผลิตของสหกรณ์ในเขตชุมชนเมือง	21	28.38
ให้คัดแยกผลผลิตเพื่อแบ่งเกรดในการจำหน่ายให้ชัดเจน	19	25.68
บริษัทหรือเอกชนที่มาซื้อผลผลิตควรให้ราคาที่เป็นธรรม	18	24.32
ควรมีการแปรรูปผลผลิตที่ตกเกรดก่อนจำหน่ายเพื่อให้ได้ราคาสูง	16	21.62

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
ข้อเสนอแนะอื่นๆ		
รัฐบาลช่วยเหลือในการชดเชยเก็บน้ำในพื้นที่เกษตรอินทรีย์	40	54.05
รัฐบาลควรสนับสนุนเครื่องจักรกลทดแทนแรงงานซึ่งมีค่าจ้างสูง	26	35.14
รัฐบาลช่วยลดราคาน้ำมันและค่าไฟฟ้าสำหรับเกษตรอินทรีย์	24	32.43
รัฐบาลช่วยประชาสัมพันธ์การบริโภคอาหารปลอดภัย	21	28.38

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

(SUMMARY, IMPLICATIONS AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการวิจัย

(Summary)

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาถึงกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด จำนวน 74 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างจากจำนวนสมาชิกทั้งสิ้นจำนวน 91 ราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด เพื่อทราบถึงกระบวนการ ขั้นตอน และมูลเหตุในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด และเพื่อทราบถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามความคิดเห็นของสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม

ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสามในสี่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 47 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลมีอายุน้อยที่สุดคือ 27 ปี และมีอายุมากที่สุด 75 ปี มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีรายได้สุทธิจากการทำเกษตรอินทรีย์โดยประมาณเฉลี่ย 44,810 บาท โดยมีรายได้สุทธิจากการทำเกษตรอินทรีย์สูงสุด 100,000 บาท และต่ำสุด 10,000 บาท ใช้เงินทุนของตนเองในการทำเกษตรอินทรีย์ มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง มีจำนวนพื้นที่ใช้ทำเกษตรอินทรีย์เฉลี่ย 8.82 ไร่ โดยมีจำนวนพื้นที่น้อยที่สุด 1 ไร่ และมากที่สุด 24 ไร่ มีลักษณะการปลูกพืชในพื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์เป็นการปลูกพืชชนิดเดียว ปลูกพืชหลากหลายชนิดแบบผสมผสาน และปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์เฉลี่ย 2.54 ปี เข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์น้อยที่สุด 1 ปี และมากที่สุด 3 ปี ส่วนใหญ่ยังไม่เคยมีประสบการณ์การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในรูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์มาก่อน โดยผู้ให้ข้อมูล

ส่วนใหญ่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์มาก่อนในรอบปีที่ผ่านมา มีจำนวนแรงงานในทำเกษตรอินทรีย์เฉลี่ยประมาณ 2 คน โดยมีแรงงานเกษตรน้อยที่สุด 1 คน และมากที่สุด 5 คน

การกำหนดความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วม

กิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ ศรีเมืองฝาง จำกัด โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.31) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในระดับมากทั้งในขั้นการตัดสินใจขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่ และขั้นประเมินผลทางเลือก ตามลำดับ

ขั้นการวิเคราะห์ปัญหา ผู้ให้ข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลที่ผ่านมา ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านสุขภาพ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุปัญหาด้านสุขภาพจากการทำการเกษตร โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.51) โดยผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในระดับมากในทุกประเด็น คือ 1) สุขภาพของผู้ใช้สารเคมีทางการเกษตร มีอาการแพ้ ปวดหัว วิงเวียนศีรษะเมื่อใช้สารเคมี 2) สุขภาพร่างกายของตนเองอ่อนแอมีสาเหตุมาจากการฉีดพ่นสารพิษ สารเคมี 3) มีความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลาถึงอันตรายที่เกิดจากการใช้สารพิษ สารเคมีทางการเกษตร ทำให้เสียสุขภาพ 4) เกิดกระแสดูแลสุขภาพ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการรณรงค์ ส่งเสริมบริโภคอาหารปลอดภัย ตามนโยบายด้านสุขภาพของรัฐบาล และ 5) พบว่าสุขภาพของผู้คนในชุมชนมีสารพิษ สารเคมีทางการเกษตรตกค้างและสะสมอยู่ในร่างกาย ตามลำดับ

2. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการทำการเกษตร โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.39) โดยผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในระดับมากในทุกประเด็น คือ 1) ทำให้เกิดการชะล้างและการพังทลายของหน้าดิน 2) ทำให้สูญเสียอาหารตามธรรมชาติ เช่น ปลา กบ เขียด และเกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพในสิ่งแวดล้อม 3) ทำให้สัตว์เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันต่อสารเคมีทางการเกษตรมากขึ้น 4) เกิดการปนเปื้อนสารเคมีในดิน อากาศ แม่น้ำ และลำคลอง และ 5) ทำให้ดินสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของดินจากการตกค้างของปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร ตามลำดับ

3. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุปัญหาด้านเศรษฐกิจจากการทำการเกษตร โดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.39) โดยผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในระดับมากในทุกประเด็น คือ 1) การขาดเงินทุนหมุนเวียน และมีหนี้สินติดค้างผูกพันกับแหล่งเงินทุน 2) ใช้เงินทุนในการทำ

เกษตรกรมีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องจากปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรมีแนวโน้มและมีการปรับราคาตลอด 3) ผลผลิตเสียหาย เน่าเสียง่าย ทำให้ขายไม่ได้ราคา และ 4) มีรายได้น้อยไม่แน่นอนตามความไม่แน่นอนของผลผลิต ตามลำดับ

4. ด้านสังคม ผู้ให้ข้อมูลระบุปัญหาด้านสังคมจากการทำการเกษตรโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.39) โดยผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาในระดับมากในประเด็น คือ 1) การให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชนมักจะดำเนินการผ่านกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์มากกว่าเกษตรกรรายเดี่ยว 2) ขาดอำนาจในการต่อรองราคาในการซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิต 3) ไม่สามารถส่งผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดที่ห่างไกลชุมชนได้ และ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอาชีพกับเกษตรกรรายอื่นๆ กระทำได้จำกัด และมีปัญหาในระดับปานกลางในประเด็น ในชุมชนมีผู้ที่เข้าใจระบบเกษตรอินทรีย์จำนวนน้อย ทำให้ถูกจับตามองจากคนในชุมชน

ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือก ในขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือกในการประกอบอาชีพเกษตร ผู้ให้ข้อมูลได้พิจารณาความสำคัญในประเด็นต่างๆ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านสุขภาพ พบว่าผู้ให้ข้อมูลระบุการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านสุขภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.69) โดยผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับมากในทุกประเด็น คือ 1) เพื่อความปลอดภัยของตนเองและครอบครัว 2) เพื่อความปลอดภัยของคนในชุมชน 3) ต้องการฟื้นฟูและรักษาสุขภาพของตนเอง ซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร 4) ต้องการผลิตอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษ สารเคมี เพื่อสุขภาพของตนเองและครอบครัว และผู้บริโภคร และ 5) เพื่อความปลอดภัยของสัตว์เลี้ยงและสัตว์ตามธรรมชาติ ตามลำดับ

2. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าผู้ให้ข้อมูลระบุการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านสิ่งแวดล้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.65) โดยผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับมากในทุกประเด็น คือ 1) เชื่อว่าความสำเร็จของเกษตรอินทรีย์ที่ปรากฏและเผยแพร่ข้อมูลสู่สังคมจากสื่อต่างๆ อย่างเป็นระบบเป็นการเกษตรที่อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 2) ต้องการรักษาสีเขียวและต้องการพัฒนาไปสู่ทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืน 3) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และสารสกัดจากพืชสมุนไพรเป็นปัจจัยการผลิตจะทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน 4) เป็นระบบการผลิตที่หลากหลายส่งเสริมให้เกิดความสมดุลในธรรมชาติ และ 5) ต้องการนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ และวัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตามลำดับ

3. ด้านเศรษฐกิจ พบว่าผู้ให้ข้อมูลระบุการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านเศรษฐกิจในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) โดยผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับมากในประเด็น 1) สามารถปลูกพืชได้หลายอย่าง เพื่อสร้างรายได้ตลอดทั้งปี 2) การปรับเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์จะทำให้ผลผลิตลดลงในปีแรก หากมีการปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นในปีต่อไป 3) ลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากสามารถผลิตปัจจัยการผลิตใช้เองได้ และ 4) การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองผาง จำกัด จะทำให้สามารถกู้ยืมเงินใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนได้ และผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับปานกลางในประเด็น ราคาจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์สูงกว่าผลผลิตจากการเกษตรทั่วไป

4. ด้านสังคม พบว่าผู้ให้ข้อมูลระบุการพิจารณาค้นหาทางเลือกด้านสังคมในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.67) โดยผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับมากในประเด็น 1) การได้รับบริการจากภาครัฐและเอกชน เกิดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ 2) ก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยกันภายในหมู่สมาชิก จะก่อให้เกิดความเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืนในการประกอบอาชีพ ผู้ให้ข้อมูลการพิจารณาค้นหาทางเลือกในระดับปานกลางในประเด็น 1) มีการส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์กันทุกเดือน เพื่อใช้เป็นทุน หมุนเวียนในการทำกิจกรรมของสมาชิก 2) ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นต่อสหกรณ์สามารถจะขยายตลาดได้ ทั้งภายในและต่างประเทศ และ 3) มีความสามารถในการต่อรองราคาในการขายผลผลิต ตามลำดับ

ขั้นการประเมินทางเลือก ในขั้นการประเมินทางเลือก ผู้ให้ข้อมูลได้พิจารณาความสำคัญในประเด็นต่างๆ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณประโยชน์ที่เหนือกว่า พบว่าผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับคุณประโยชน์ที่เหนือกว่าในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) โดยผู้ให้ข้อมูลถึงเห็นเกี่ยวกับคุณประโยชน์ที่เหนือกว่าในระดับมากในประเด็น 1) มีความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค 2) ระบบเกษตรอินทรีย์มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยมาก 3) ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างหมู่สมาชิก นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพได้ดีกว่า และ 4) การได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนโดยผ่านองค์กรสหกรณ์ทำได้ง่ายกว่า ผู้ให้ข้อมูลถึงเห็นเกี่ยวกับคุณประโยชน์ที่เหนือกว่าในระดับปานกลางในประเด็น ทำให้มีอำนาจในการต่อรอง ทั้งการซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิตทางการเกษตร

2. ด้านความสอดคล้องเหมาะสม พบว่าผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับความสอดคล้องเหมาะสมในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) โดยผู้ให้ข้อมูลถึงเห็น

เกี่ยวกับความสอดคล้องเหมาะสมในระดับมากในทุกประเด็น คือ 1) ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน 2) สามารถใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่า 3) ระบบเกษตรอินทรีย์เป็นพื้นฐานของการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง และเป็นการพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน 4) กิจกรรมของสหกรณ์เหมาะสมกับค่านิยมและก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และ 5) สามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ตามลำดับ

3. ด้านความยุ่งยากซับซ้อน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับความยุ่งยากซับซ้อนในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) โดยผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็นเกี่ยวกับความยุ่งยากซับซ้อนในระดับมากในประเด็น 1) การทำเกษตรอินทรีย์ ต้องใช้ความอดทน ขยันหมั่นเพียร ไม่โลภมาก และ 2) ระบบเกษตรอินทรีย์ทำให้สามารถใช้แรงงานในครอบครัวได้เต็มที่ตามลำดับ ผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็นเกี่ยวกับความยุ่งยากซับซ้อนในระดับปานกลางในประเด็น 1) การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพได้มากยิ่งขึ้น และ 2) มีหลักการปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับระบบเกษตรดั้งเดิมของไทย ซึ่งท่านมีประสบการณ์อยู่แล้ว ตามลำดับ

4. ด้านความสามารถทดลองได้ ผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับความสามารถทดลองได้ในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) โดยผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็นเกี่ยวกับความสามารถทดลองได้ในระดับมากในประเด็น 1) สามารถทำกิจกรรมหลายๆ อย่างในพื้นที่เดียวกัน ที่เชื่อมโยง และเกี่ยวพันกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิตจากภายนอก 2) สามารถนำความรู้และประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด ได้ และ 3) สามารถผลิตปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและสารสกัดสมุนไพรป้องกันกำจัดโรคแมลงและทดลองใช้ด้วยตนเองได้ ผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็นเกี่ยวกับความสามารถทดลองได้ในระดับปานกลางในประเด็น 1) ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปทดลองในพื้นที่ของตนเองได้ทันที และ 2) สามารถสมัครเป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด ได้ทันที ตามลำดับ

5. ด้านการสังเกตได้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับการสังเกตได้ในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.23) โดยผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็นเกี่ยวกับการสังเกตได้ในระดับมากในประเด็น 1) ทำให้ตนเองและครอบครัวมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้น 2) ทำให้พึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิตได้มาก เมื่อเทียบกับระบบเกษตรกรรมเคมี 3) ทำให้สามารถใช้แรงงานตนเอง และแรงงานภายในครอบครัวได้มากขึ้น 4) สภาพแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์ภายในพื้นที่การเกษตร เพิ่มขึ้น และ 5) ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิก สามารถแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพได้ดีกว่า ตามลำดับ ผู้ให้ข้อมูลเล็งเห็น

เกี่ยวกับการสังเกตได้ในระดับปานกลางในประเด็น ผลผลิตมีคุณภาพดี สามารถจำหน่ายได้ในราคาสูงกว่าผลผลิตจากการเกษตรทั่วไป

ขั้นตัดสินใจ ผลการศึกษาขั้นตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟาง จำกัด พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.56) โดยผู้ให้ข้อมูลมีการตัดสินใจในระดับมากในทุกประเด็น คือ 1) ความตื่นตัวด้านสุขภาพของผู้บริโภคจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวด้านการตลาดของอาหารอินทรีย์เพิ่มสูงขึ้น 2) เชื่อกันว่าระบบเกษตรอินทรีย์จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งปัจจุบันและอนาคต 3) มีความตื่นตัวในการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมและต้องการพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน 4) สภาพแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์ภายในพื้นที่การเกษตรเพิ่มสูงขึ้น และ 5) ทำให้เกิดการผลิตเกษตรอินทรีย์ทำให้สามารถพัฒนาเทคนิค วิธีการบนพื้นฐานเรื่องการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ต้องการผลิตอาหารที่มีคุณภาพเพื่อสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ยอมรับ ของผู้บริโภคทั่วไป และ 6) การเข้าร่วมกิจกรรม สามารถที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิกจะสร้างความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืนต่อการประกอบอาชีพ ตามลำดับ

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการ

ประกอบอาชีพในรูปแบบเกษตรอินทรีย์

1. ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพในรูปแบบเกษตรอินทรีย์

- ปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ มีปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตรเนื่องจากปัญหาการขาดเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปส่งเสริมเกษตรอินทรีย์มากที่สุด รองลงมาคือ หน่วยงานที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์มีน้อย มีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาส่งเสริมแบบไม่ต่อเนื่อง และ มีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกอบรมมักเน้นด้านวิชาการมากเกินไป ตามลำดับ

- ปัญหาด้านการผลิต พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสองในห้ามีปัญหาด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์อยู่ใกล้กับพื้นที่เกษตรเคมีมากที่สุด รองลงมาคือ มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์น้อย มีปัจจัยการผลิตไม่เพียงพอ ไม่สามารถแก้ปัญหาเรื่องโรคแมลงได้ ต้องใช้ต้นทุนในการหาซื้อปุ๋ยคอกสูง เนื่องจากต้องซื้อมาจากท้องถิ่นอื่น และ ขาดแคลนแรงงานในการทำเกษตรอินทรีย์ ตามลำดับ

- ปัญหาด้านการตลาด พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่งมีปัญหาด้านการตลาด เกษตรอินทรีย์เนื่องจากปัญหาผลผลิตที่ผลิตได้มีคุณภาพภายนอกไม่ดี ทำให้ถูกกดราคา มากที่สุด รองลงมาคือ มีปัญหาเกี่ยวกับการมีผู้บริโภคเป็นกลุ่มเฉพาะ ผลผลิตไม่แน่นอนและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างต่อเนื่อง ตลาดเกษตรอินทรีย์อยู่ห่างไกล ไม่สามารถนำผลผลิตไปจำหน่ายได้ด้วยตนเอง และ ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ออกตามฤดูกาลในช่วงที่ผลผลิตมีมากล้นตลาด ทำให้ราคาตกต่ำทุกปี ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญห อุปสรรค ตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูล

- ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าสี่ในห้าต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการตลาดหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมหรือให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดมากที่สุด รองลงมาคือ ต้องการให้มีการจัดการฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ควรให้มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้ในลักษณะเฉพาะเรื่องที่สนใจ รัฐควรให้การสนับสนุนจำพวกเมล็ดพืชตระกูลถั่วเพื่อนำมาใช้ในการปลูกเพื่อปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่เกษตรอินทรีย์อย่างทั่วถึงและเพียงพอ และการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ควรส่งเสริมการตลาด เพื่อรองรับผลผลิตของเกษตรกรด้วย ตามลำดับ

- ด้านการผลิต พบว่าผู้ให้ข้อมูลต้องการให้มีการสนับสนุนการจัดทำปัจจัยการผลิตด้วยตนเองจะทำให้ลดต้นทุนการผลิตได้ มากที่สุด รองลงมาคือ ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตสู่การเกษตรแบบผสมผสาน โดยวิธีการปลูกพืชแบบหลากหลาย ควรทำการเลี้ยงสัตว์ร่วมกับการปลูกพืช เพื่อนำมูลสัตว์ไปใช้ในการปรับปรุงดิน และ สมาชิกสหกรณ์ที่มีความรู้ประสบการณ์ และประสบผลสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์แล้ว ควรให้ คำแนะนำกับเกษตรกรรายอื่นให้มากขึ้น ตามลำดับ

- ด้านการตลาด พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าควรเน้นการผลิตเพื่อจำหน่ายภายในชุมชนเป็นหลักมากที่สุด รองลงมาคือ ควรส่งเสริมให้ตลาดเพื่อจำหน่ายในต่างประเทศ ควรจัดให้สหกรณ์จัดหาสถานที่เพื่อจัดทำเป็นร้านค้า จำหน่ายผลผลิตของสมาชิก ต้องการให้การคัดแยกผลผลิตเพื่อแบ่งเกรดในการจัดจำหน่ายผลผลิตให้ชัดเจน ควรมีการติดต่อบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อมารับซื้อผลผลิต และ ควรหาวิธีการแปรรูปก่อนจำหน่ายเพื่อให้ได้ราคาสูง ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่งต้องการให้รัฐบาลหรือหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ หรืออุดหนุนเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อจัดหาแหล่งน้ำในพื้นที่การเกษตร รองลงมาคือ รัฐควรสนับสนุนเครื่องจักรกลเพื่อทดแทนแรงงานที่มีค่าแรงสูง รัฐควรช่วยลดราคาน้ำมันและราคากระแสไฟฟ้า และรัฐบาลช่วยประชาสัมพันธ์การบริโภคอาหารปลอดภัย ตามลำดับ

อภิปรายผล (Implications)

การวิจัยเรื่องกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกเกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟาง จำกัด สามารถอภิปรายผลโดยสังเขปดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 47 ปี ซึ่งถือว่าอยู่ในช่วงตอนปลายของวัยผู้ใหญ่ มีประสบการณ์ชีวิตและประสบการณ์ทำงานมาเป็นระยะเวลานาน จึงต้องการที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีอาชีพที่มั่นคง ปลอดภัยและอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการศึกษาสูงกว่าชั้นบังคับจนถึงปริญญาตรี ถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิดและสามารถวิเคราะห์ตนเอง เพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาได้ ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้สุทธิเฉลี่ย 44,810 บาท มีที่ดินทำการเกษตรอินทรีย์ประมาณ 9 ไร่ มีแรงงานเฉลี่ย 2 รายต่อครอบครัว ถือว่ามีรายได้ค่อนข้างน้อย ระบบการผลิตมีทั้งการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ปลูกพืชแบบผสมผสาน และการปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าวิธีใดจะทำให้มีรายได้สุทธิสูงสุด แต่ตามหลักการเกษตรอินทรีย์แนะนำให้ปลูกพืชแบบผสมผสานที่หลากหลาย เพื่อพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน เป็นแนวทางที่เหมาะสม และพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีฐานะเป็นสมาชิกสหกรณ์เกษตร อินทรีย์ศรีเมืองฟาง จำกัด ประมาณ 2.54 ปี ซึ่งถือว่าอยู่ในระยะเริ่มแรกของการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งควรจะศึกษาหาความรู้จากสื่อต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนสมาชิก จากการฝึกอบรม หรือจากการศึกษาดูงานในท้องถิ่นอื่นๆ มากกว่าที่จะคอยเฉพาะคำแนะนำจากนักส่งเสริมการเกษตร หรือนักวิชาการที่เข้าไปบริการถึงบ้านเท่านั้น

ผลการศึกษากระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟาง จำกัด ของสมาชิก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ ศรีเมืองฟาง จำกัด โดยรวมในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญในระดับมากทั้งในขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นการ

พิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่ ขึ้นประเมินผลทางเลือก และขึ้นการตัดสินใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรวิเคราะห์ปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ทั้งในด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และด้านสังคมนั้น ก็จะพยายามหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาว่าทางใดจะมีความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งในการเลือกทางเลือกต้องดูความสอดคล้องเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้จริง และผลประโยชน์ที่ได้ต้องคุ้มค่าน่ามากขึ้น หากแนวทางใดเหมาะสมก็จะดำเนินการตัดสินใจดำเนินการดังกล่าวต่อไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ปัญหาในประกอบอาชีพของเกษตรกรในประเด็นหลัก ๆ ในการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีทั้งต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การขาดเงินทุนหมุนเวียนและมีหนี้สินติดค้างผูกพันกับแหล่งเงินทุน และการเข้าถึงความช่วยเหลือและส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งการเลือกทำเกษตรอินทรีย์โดยการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ก็สามารถบรรเทาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งสอดคล้องกับธงชัย สันติวงษ์ (2535: 191) ได้กล่าวว่าวิธีการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ถูกต้องนั้น เป็นการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ถูกต้องตามเหตุผลที่ดีที่สุด และจะต้องให้ผลออกมาในลักษณะที่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างดีที่สุด ซึ่งในการพิจารณาทางเลือกทางหนึ่งทางใดออกมาจากทางเลือกที่มีอยู่สองทางหรือมากกว่านั้น จุดมุ่งหมายของการตัดสินใจจะอยู่ที่การเลือกจากทางเลือกหลายๆ ทางที่ได้มีการกลั่นกรองแล้วว่าดีที่สุด เพื่อให้ได้ทางเลือกอันหนึ่งอันใดที่ซึ่งจะก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการได้มากที่สุด โดยในเวลาเดียวกันก็จะสามารถป้องกันผลเสียที่ไม่พึงประสงค์ให้น้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ในทำนองเดียวกันวีระพล สุวรรณนันท์ (2530: 50) กล่าวว่ามนุษย์ชาติ ทุกภาษาทุกวัยต้องมีการตัดสินใจ บางคนก็ประสบผลสำเร็จ ในการตัดสินใจ บางคนก็ประสบความล้มเหลว ส่วนใหญ่จะประสบความล้มเหลวมาก่อนแล้วจึงนำประสบการณ์เหล่านั้นมาหาวิธีปรับปรุงแก้ไข การที่แต่ละคนหาแนวทางในการตัดสินใจด้วยตนเองให้เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด จึงต้องศึกษาขั้นตอนหลักการและเทคนิคการตัดสินใจจะช่วยให้เราสามารถนำไปตัดสินใจในวิถีทางที่ถูกต้องในระยะเวลาอันสั้น ทางเลือกในการตัดสินใจ ตามปกติแล้วจะต้องมีอย่างน้อยที่สุดสองทางเลือก

ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

จากผลการวิจัย เรื่อง กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์ เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ สำหรับผู้บริหารสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม การเกษตร สมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด และผู้สนใจทั่วไป รายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ผู้บริหารสหกรณ์ควรจัดให้สมาชิกมีการฝึกอบรมและศึกษาดูงานในพื้นที่อื่น ที่ประสบผลสำเร็จเป็นระยะๆ เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกมีความตื่นตัว โดยนำความรู้และ ประสบการณ์มาพัฒนากิจกรรมให้มากที่สุด เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลยังขาดความรู้ และประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์ และมีระยะเวลาในการทำเกษตรอินทรีย์เฉลี่ยประมาณสอง ปีครึ่งเท่านั้น จึงต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาฝึกอบรมและเยี่ยมชมสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้เฉพาะทางและเทคนิคในกิจกรรมเกษตรอินทรีย์แล้วควรจะมีการไป ศึกษาดูงานที่อื่นด้วย เพื่อเพิ่มประสบการณ์ ความรู้และความสามารถในการพัฒนาด้านเกษตร อินทรีย์ ให้เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. ผู้บริหาร ควรจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกมีความสัมพันธ์กัน อย่างแน่นแฟ้น เช่น การพบปะสังสรรค์กันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สมาชิกมีความสนับสนุนกัน มากขึ้น ค้นหาสมาชิกที่มีความรู้ประสบการณ์และประสบผลสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อ เป็นพี่เลี้ยงให้กับสมาชิกรายอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในหมู่สมาชิกไป พร้อมๆ กับการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไข ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน
3. ผู้บริหารควรจัดทำแผนแม่บทหรือแผนพัฒนาสหกรณ์ทั้งในระยะสั้น และ ระยะยาว ที่เกิดจากการระดมสมอง (Brain storming) ของสมาชิกสหกรณ์ คณะกรรมการบริหาร นักส่งเสริม นักวิชาการ องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนการ พัฒนาที่เหมาะสมกับความต้องการของสมาชิก สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมครอบคลุม ประเด็นต่างๆ และจัดให้มีตัวชี้วัดความสำเร็จ และจัดให้มีการประเมินผลเป็นประจำทุกปีอย่าง

ต่อเนื่อง เนื่องจากอาชีพเกษตรกรมีความไม่แน่นอน มีความเสี่ยงสูง ขึ้นอยู่กับ เช่น ดินฟ้าอากาศ ราคาผลผลิต ราคาปัจจัยการผลิต

ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรมีการประสานงานในการให้คำแนะนำ ให้การฝึกอบรมความรู้ทางด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำเป็นโครงการแล้วยุติโครงการ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมทั้งด้านจำนวนและคุณภาพ คือต้องการในปริมาณที่เพียงพอ และมีความรู้ ประสบการณ์ที่จะให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วถึง
2. การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ควรส่งเสริมสนับสนุนด้านการตลาด การสนับสนุนด้านเงินทุน หรือแรงจูงใจด้านอื่นๆ เช่น สนับสนุนการชดเชยเก็บน้ำในแปลงเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนเงินทุน การประกันราคาผลผลิต การออกใบรับรองผลผลิตเกษตรอินทรีย์ การสนับสนุนพืชตระกูลถั่วปรับปรุงบำรุงดิน

ข้อเสนอแนะสำหรับสมาชิกสหกรณ์

1. สมาชิกทุกรายควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการประกอบอาชีพเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากปัญหาบางอย่างไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยความร่วมมือและร่วมใจจากบุคคลอื่น จากผลการวิจัยพบว่า มีหลายปัญหาที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิก ได้แก่ ปัญหาแปลงเกษตรเกษตรอินทรีย์ติดกับแปลงเกษตรเคมี ปัญหาการจัดหาปัจจัยการผลิต ปัญหาขายผลผลิต ปัญหาต้นทุนการผลิต และปัญหาเรื่องโรคแมลง
2. สมาชิกสหกรณ์ทุกรายควรจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายภายในครัวเรือนในแต่ละเดือน มีรายรับ - รายจ่ายจากการประกอบอาชีพเกษตรอินทรีย์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับขอรับการสนับสนุนการกู้ยืมเงินทุนจากหน่วยงานของภาครัฐหรือเอกชน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 70.27) ใช้เงินทุนของตนเองเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ
3. สมาชิกควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรแบบเชิงเดี่ยวสู่ระบบการผลิตแบบผสมผสาน โดยปลูกพืชระบบหลากหลายหรือปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป (Recommendation for Further Study)

1. ควรทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์
2. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับมูลเหตุจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ระหว่างสมาชิกสหกรณ์ที่ปลูกพืชแบบเชิงเดี่ยวกับสมาชิกที่ปลูกพืชแบบผสมผสาน
3. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดเชิงลึก ผู้ที่ประสบความสำเร็จด้านเกษตรอินทรีย์ ทั้งกระบวนการทัศน์ กระบวนคิด และเทคนิควิถีเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นต้นแบบเกษตรอินทรีย์
4. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาและเก็บข้อมูลเฉพาะจากเกษตรกร ซึ่งมีพื้นที่ทำการเกษตรในเขตอำเภอฝาง ไซยปรากการ และอำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรที่จะศึกษาในพื้นที่อื่นหรือภาคอื่นๆ เพื่อทราบขบวนการ ขั้นตอนและมูลเหตุจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ

บรรณานุกรม
(BIBLIOGRAPHY)

- ชนวน รัตนวราหะ. 2538. บทนำในทางเลือกสู่เกษตรกรรมยั่งยืน. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ชูชีพ ชีพอุดม. 2535. กระบวนการตัดสินใจในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของเกษตรกรจังหวัดแพร่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- จกฤษฎณ์ นรมิตรผดุงการ. 2527. การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จิระ ประवालพฤษย์. 2538. การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- เดชา ศิริภัทร. 2532. เกษตรกรรมสำนึก. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลด์คิมทอง.
- ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2528. จิตวิทยาสังคม. นนทบุรี: เอส อาร์ พรินติ้ง.
- ธงชัย ศิตีสาร. 2528. “ป้องกันทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อระดับต่างๆ” การวิจัยทางเศรษฐกิจระดับโลก. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธงชัย สันติวงษ์. 2535. พฤติกรรมบุคคลในองค์การ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นันทิยา หุตานุวัตร และ ณรงค์ หุตานุวัตร. 2547. เกษตรกรรมยั่งยืน: กระบวนทัศน์ กระบวนการและตัวชี้วัด. นนทบุรี: มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน.
- นำชัย ทนุผล. 2529. การพัฒนาชุมชน: หลักการและยุทธวิธี. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์. 2546. การพัฒนาระบบสุขภาพกับเกษตรกรรมยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก.
- พงษ์ศักดิ์ อังกลีทธิ. 2534. ผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำในการงานส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่: ชนบรรณการพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535. วิธีการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดลองทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2526. การพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: วิลเดอร์เพาเวอร์พอยท์.
- มนู ศิตีถัก. 2528. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อเกษตรกรรมระดับต่าง ๆ: การวิจัยทางเศรษฐกิจโลก. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วิฑูรย์ ปัญญากุล. 2546. **สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ไทยเกษตรอินทรีย์โลก**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสายใยแผ่นดิน.
- _____. 2549. **เกษตรกรรมยั่งยืน: วิธีการเกษตรแห่งอนาคต**. กรุงเทพฯ: กรีนเนท.
- วิฑูรย์ ปัญญากุล และ เจษณี สัจจิตกุล. 2546. **การตลาดเกษตรอินทรีย์**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสายใยแผ่นดิน.
- วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. 2539. **รู้จักชีวิตจึงรู้จักเกษตรกรรม**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- วิโรจน์ สารรัตน์. 2532. **การศึกษากับการพัฒนาชนบทไทย: แนวคิดและทฤษฎี และบทวิเคราะห์กรณีการย้ายถิ่น**. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.
- วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. 2532. **สื่อสารการเกษตร: แนวคิดและวิธีการ**. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีแม่โจ้.
- วิระพล สุวรรณนันท์. 2530. **กระบวนการตัดสินใจ**. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์ จำกัด.
- วลัยเงิน มหาคุณ และ พิมพ์หทัย วิจิตรนาวัน. 2549. “ตลาดอาหารเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://scb.co.th> (14 มกราคม 2549).
- สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด. 2549. “ความเป็นมาของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด”. เชียงใหม่. (พิมพ์ดีด).
- สุภาพ ฉัตรภรณ์. 2525. **ความหมายและประเภทการตัดสินใจ**. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรครอบครัวและชุมชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โสภณ ทองปาน. 2536. **การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร**. เอกสารประกอบการบรรยายการรวมกลุ่มเพื่อศึกษาวิจัยทางสังคม. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่. 2527. **รายงานประจำปี พ.ศ. 2547: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเกษตรอำเภอฝาง. 2549. **ต้นทุนการผลิตทางการเกษตร**. เชียงใหม่:
- สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 6. 2548. **เกษตรอินทรีย์**. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกรผู้จัดทำเกษตรอินทรีย์ 18-20 กรกฎาคม 2548. เชียงใหม่: สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 6.
- สหกรณ์กรีนเนท จำกัด. 2549. “**การผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย**”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://greenetorganic.com> (14 มกราคม 2549).
- อนันต์ เกตุวงศ์. 2534. **หลักและเทคนิคการวางแผน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Rogers E. M. 1983. **Diffusion of Innovation**. (3rd ed.). New York: The Free Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิก
สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

แบบสัมภาษณ์เลขที่..... [] []

ชื่อผู้ให้ข้อมูล..... นามสกุล บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรที่ให้ข้อมูล

คำแนะนำ: ผู้สัมภาษณ์โปรดสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลให้ครบทุกข้อ โดยระบุคำตอบของผู้ให้ข้อมูล
ลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในข้อความที่เป็นคำตอบ

1. เพศ

() 1. ชาย () 2. หญิง

2. อายุ ปี

3. จบการศึกษาสูงสุดระดับใด

- () 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ / เรียนไม่จบชั้นบังคับ
() 2. ประถมศึกษาชั้นบังคับ
() 3. ประถมศึกษาตอนปลาย
() 4. มัธยมศึกษาตอนต้น
() 5. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ / มัธยมศึกษาตอนปลาย
() 6. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง / อนุปริญญา
() 7. ระดับปริญญาตรี
() 8. อื่นๆ (ระบุ).....

4. ท่านมีรายได้รวมจากการทำเกษตรอินทรีย์/หักค่าใช้จ่ายแล้วในรอบปีที่ผ่านมา (2549)
รวมทั้งหมด บาท (โดยประมาณ)

5. ท่านได้เงินลงทุนมาจากแหล่งใดมากที่สุด

- () 1. เงินลงทุนของตนเอง
() 2. เงินกู้ยืมจากเพื่อนบ้าน
() 3. เงินกู้ยืมจากธนาคาร
() 4. เงินกู้ยืมจากสหกรณ์

6. ลักษณะถือครองที่ดินที่ทำสวนส้มอินทรี
- () 1. เป็นของตนเอง
 - () 2. เช่า
 - () 3. เป็นของตนเองบางส่วน เช่าบางส่วน
 - () 4. อื่นๆ (ระบุ).....
7. จำนวนที่ดินทั้งหมดที่ใช้ทำเกษตรอินทรีย์โดยจำนวน.....ไร่
8. ลักษณะการปลูกพืชในพื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ของท่านเป็นอย่างไร
- () 1. ปลูกพืชเพียงชนิดเดียว
 - () 2. ปลูกพืชหลากหลายชนิดแบบผสมผสาน
 - () 3. ปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์
 - () 4. อื่นๆ ระบุ.....
9. ระยะเวลาที่ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด
.....ปี
10. ท่านได้สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์หรือกลุ่มสหกรณ์ที่ดำเนินในรูปแบบเกษตรอินทรีย์มาก่อนที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด หรือไม่
- () 1. เคยเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม.....
 - () 2. ไม่เคยเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม
11. ท่านเคยเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาการและความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์บ้างหรือไม่
- () 1. ไม่เคยเข้าร่วม
 - () 2. เคย (นานๆ ครั้ง)
 - () 3. เคย (บ่อยครั้ง)
13. ในปัจจุบันท่านมีบุคคลในครอบครัวเดียวกันและมีกิจกรรมร่วมกันในการทำเกษตรอินทรีย์
จำนวนคน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ

คำแนะนำ ผู้สัมภาษณ์โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ในช่องให้คะแนนตามความคิดเห็นของ
เกษตรกรผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดรายละเอียดดังนี้

คะแนนความสำคัญ	1	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาความสำคัญน้อยที่สุด
คะแนนความสำคัญ	2	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาความสำคัญน้อย
คะแนนความสำคัญ	3	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาความสำคัญปานกลาง
คะแนนความสำคัญ	4	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาความสำคัญมาก
คะแนนความสำคัญ	5	หมายถึง	ผู้ให้ข้อมูลพิจารณาความสำคัญมากที่สุด

ขั้นวิเคราะห์ปัญหา	ความสำคัญ					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
1. ด้านสุขภาพ						
1.1 มีความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลาถึงอันตราย ที่เกิดจากการใช้สารพิษ สารเคมีทาง การเกษตร ทำให้เสียสุขภาพจิต						
1.2 คิดว่าสุขภาพร่างกายที่อ่อนแอมีสาเหตุมา จากการฉีดพ่นสารพิษ สารเคมี						
1.3 ได้ผ่านการตรวจสุขภาพมาแล้วพบว่า มีสารพิษ สารเคมีทางการเกษตรตกค้าง และสะสมอยู่ในร่างกาย						
1.4 มีอาการแพ้ ปวดหัว วิงเวียนศีรษะ เมื่อใช้ สารพิษ สารเคมีทางการเกษตร						
1.5 เกิดกระแสการดูแลสุขภาพ อันเป็นผล สืบเนื่องมาจากการณรงค์ส่งเสริม บริโภคอาหารปลอดภัย ตามนโยบายด้าน สุขภาพของรัฐบาล						

ชั้นวิเคราะห์ปัญหา	ความสำคัญ					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
2. ด้านสิ่งแวดล้อม						
2.1 ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง ดินแข็ง ดินมีความเป็นกรด ซึ่งมีสาเหตุมาจากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร						
2.2 ผลจากการใช้ยาปราบวัชพืช เกิดการชะล้าง และ สูญเสียหน้าดิน						
2.3 สภาพแวดล้อม เช่น ดิน อากาศ แม่น้ำ ลำคลอง เกิดการปนเปื้อนด้วยสารพิษ สารเคมี						
2.4 อาหารตามธรรมชาติ เช่น ปลา กบ เขียด และความหลากหลายทางชีวภาพในสิ่งแวดล้อมลดลง						
2.5 การใช้สารเคมีทางการเกษตรทำให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันต่อสารเคมีทางการเกษตรของโรคแมลงศัตรูพืช ทำให้โรคแมลงศัตรูพืชระบาดมากขึ้น						
3. ด้านเศรษฐกิจ						
3.1 รายได้ไม่แน่นอน ขึ้นกับคุณภาพและปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาด						
3.2 ใช้เงินทุนในการทำเกษตรสูงเนื่องจากปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรมีราคาแพง						
3.3 มีหนี้สินติดค้างผูกพันกับแหล่งเงินทุนของภาครัฐ เอกชน หรือสหกรณ์การเกษตร						
3.4 ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง						

ชั้นวิเคราะห์ปัญหา	ความสำคัญ					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
4. ด้านสังคม						
4.1 ในชุมชนมีผู้ที่เข้าใจระบบเกษตรอินทรีย์ จำนวนน้อย ทำให้ถูกจับตามองจากคนใน ชุมชน						
4.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและ การพัฒนาอาชีพกับเกษตรกรรายอื่นๆ กระทำไม่ได้จำกัด						
4.3 ไม่สามารถส่งผลผลิตไปจำหน่ายในตลาด ที่ห่างไกลชุมชนได้						
4.4 ขาดอำนาจในการต่อรองราคาในการซื้อ ปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิต						
4.5 การให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมจาก ภาครัฐและเอกชนมักจะดำเนินการผ่าน กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์มากกว่า เกษตรกรรายเดี่ยว						

ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่	ความสำคัญ					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
1. ด้านสุขภาพ						
1.1 การทำเกษตรอินทรีย์จะทำให้ตนเองและครอบครัว มีสุขภาพจิตที่ดี						
1.2 การใช้ปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และสมุนไพร เพื่อป้องกันกำจัดโรคแมลง จะทำให้ปลอดภัยต่อสุขภาพ						
1.3 ต้องการผลิตอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษ สารเคมี เพื่อสุขภาพของตนเองและครอบครัว และผู้บริโภค						
1.4 ต้องการฟื้นฟูและรักษาสุขภาพของตนเอง ซึ่งได้รับผลกระทบ จากการใช้สารเคมีทางการเกษตร						
1.5 การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด จะทำให้เกิดความสุขจากการช่วยเหลือเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยและเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในหมู่สมาชิก						
2. ด้านสิ่งแวดล้อม						
2.1 ต้องการรักษาสีงแวดล้อมและต้องการพัฒนาไปสู่ทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืน						
2.2 เชื่อว่าความสำเร็จของเกษตรอินทรีย์ที่ปรากฏและเผยแพร่ข้อมูลสู่สังคมจากสื่อต่างๆ อย่างเป็นระบบเป็นการเกษตรที่อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม						

ชั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่	ความสำคัญ					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
2.3 การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และสารสกัดจากพืชสมุนไพรเป็นปัจจัยการผลิตจะทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน						
2.4 เป็นระบบการผลิตที่หลากหลายส่งเสริมให้เกิดความสมดุลในธรรมชาติ						
2.5 ต้องการทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์และวัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน						
3. ด้านเศรษฐกิจ						
3.1 เกษตรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตที่หลากหลายเพื่อสร้างความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารภายในครัวเรือน และมีผลผลิตจำหน่ายสร้างรายได้ตลอดปี						
3.2 ราคาจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์สูงกว่าผลผลิตจากการเกษตรทั่วไป						
3.3 รายจ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิตลดลงเนื่องจากสามารถผลิตปัจจัยการผลิตใช้เองได้						
3.4 การปรับเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์จะทำให้ผลผลิตลดลงในปีแรก หากมีการปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นในปี ต่อๆ ไป						

ขั้นการพิจารณาค้นหาทางเลือกใหม่	ความสำคัญ					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
3.5 การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด จะทำให้สามารถกู้ยืมเงินใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนได้						
4. ด้านสังคม						
4.1 จะทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยกันภายในหมู่สมาชิก จะก่อให้เกิดความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืนในการประกอบอาชีพ						
4.2 จะได้รับการสนับสนุน ความช่วยเหลือ และการส่งเสริมในด้านต่างๆ จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยผ่านทางองค์กรสหกรณ์						
4.3 มีการส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์กันทุกเดือน เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการทำกิจกรรมของสมาชิก						
4.4 มีความสามารถในการต่อรองราคาในการขายผลผลิต						
4.5 ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นต่อสหกรณ์ สามารถจะขยายตลาดได้ทั้งภายในและต่างประเทศ						

ขั้นประเมินผลทางเลือก	ความสำคัญ					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
1. ด้านประโยชน์ที่เหนือกว่า						
1.1 ระบบเกษตรอินทรีย์มีความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค						
1.2 ระบบเกษตรอินทรีย์มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม น้อยมาก						
1.3 การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด จะทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างหมู่สมาชิก นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพได้ดีกว่า						
1.4 การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ทำให้มีอำนาจในการต่อรอง ทั้งการซื้อปัจจัยการผลิต และการขายผลผลิตทางการเกษตร						
1.5 การขอรับความช่วยเหลือหรือการให้การสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนโดยผ่านองค์กรสหกรณ์ทำได้ง่ายกว่า						
2. ด้านความสอดคล้องเหมาะสม						
2.1 ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน						
2.2 ระบบเกษตรอินทรีย์เน้นการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ รวมทั้งสมุนไพรในการป้องกันกำจัดโรคแมลง						

ชั้นประเมินผลทางเลือก	ความสำคัญ					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
2.3 ระบบเกษตรอินทรีย์สอดคล้องกับระบบเกษตรแบบยั่งยืนของไทย สามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี						
2.4 ระบบเกษตรอินทรีย์เป็นพื้นฐานของการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง และเป็นการพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน						
2.5 การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความรักถิ่นฐานและความสามัคคีในชุมชน						
3. ความยั่งยืน						
3.1 ระบบเกษตรอินทรีย์มีหลักการที่สอดคล้องกับระบบเกษตรดั้งเดิมของไทย ซึ่งท่านมีประสบการณ์อยู่แล้ว						
3.2 ระบบเกษตรอินทรีย์ทำให้สามารถใช้เวลาในครอบครัวได้เต็มที่						
3.3 การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด อยู่ที่จิตใจ คือความพอเพียง พอประมาณ ไม่โลภมาก						
3.4 การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพได้มากยิ่งขึ้น						

ขั้นประเมินผลทางเลือก	ความสำคัญ					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
4. ด้านความสามารถทดลองได้						
4.1 ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปทดลองในพื้นที่ของตนเองได้ทันที						
4.2 สามารถทำกิจกรรมหลายๆ อย่างในพื้นที่เดียวกัน ที่เชื่อมโยงและเกี่ยวพันกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิตจากภายนอก						
4.3 สามารถสมัครเป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด ได้ทันที						
4.4 สามารถผลิตปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและสารสกัดสมุนไพร ป้องกันกำจัดโรคแมลง และทดลองใช้ด้วยตนเองได้						
4.5 สามารถนำความรู้และประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์ เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด ได้						
5. ด้านการสังเกต						
5.1 ระบบเกษตรอินทรีย์ทำให้ตนเองและครอบครัวมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้น						
5.2 ระบบเกษตรอินทรีย์ทำให้พึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิตได้มาก เมื่อเทียบกับระบบเกษตรกรรมเคมี						
5.3 ระบบเกษตรอินทรีย์ทำให้สามารถใช้แรงงานตนเอง และแรงงานภายในครอบครัวได้มากขึ้น						

ขั้นประเมินผลทางเลือก	ความสำคัญ					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
5.4 สภาพแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์ ภายในพื้นที่การเกษตรเพิ่มสูงขึ้น						
5.5 ผลผลิตมีคุณภาพดี สามารถจำหน่ายได้ ในราคาสูงกว่าผลผลิตจากการเกษตร ทั่วไป						
5.6 การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตร อินทรีย์ศรีเมืองฝาง จำกัด ทำให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระหว่างสมาชิก สามารถแก้ไขปัญหาการ ประกอบอาชีพได้ดีกว่า						

ขั้นตอนตัดสินใจ	ความสำคัญ					หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
1. เชื่อกันว่าระบบเกษตรอินทรีย์จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งปัจจุบันและอนาคต						
2. ความตื่นตัวด้านสุขภาพของผู้บริโภคจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวด้านการตลาดของอาหารอินทรีย์เพิ่มสูงขึ้น						
3. การเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด สามารถที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิกจะ สร้างความเข้มแข็งมั่นคง และยังยืนต่อการประกอบอาชีพ						
4. มีความตื่นตัวในการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม และต้องการพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน						
5. การผลิตเกษตรอินทรีย์ทำให้สามารถพัฒนาเทคนิค วิธีการบนพื้นฐานเรื่องการพึ่งพาตนเองที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น						
6. ต้องการผลิตอาหารที่มีคุณภาพเพื่อสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั่วไป						

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลจากการเข้าร่วม
กิจกรรมเป็นสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ศรีเมืองฟ้า จำกัด

คำแนะนำ ผู้สัมภาษณ์โปรดสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะตาม
ความเห็นของผู้ให้ข้อมูล

ปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตร

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ปัญหาด้านการผลิต

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ปัญหาด้านตลาด

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ปัญหาด้านอื่นๆ (ระบุ...)

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ภาคผนวก ข

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พนเณก ชิต แดงปรก
เกิดเมื่อ	5 ธันวาคม 2504
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2524 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวูธ อำเภอมือง จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2529 วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2529 หัวหน้าหมวดสัตวบาล แผนกสัตวบาลที่ 1 กองการสัตวและ เกษตรกรรมที่ 3 กรมการสัตวทการบก พ.ศ. 2533 หัวหน้าหมวดนักเรียน ศูนย์พัฒนาการเกษตรเบ็ดเสร็จ กรมการสัตวทการบก พ.ศ. 2534 ประจำแผนกวิชาการและการฝึก กองวิทยาการ กรมการสัตว ทการบก พ.ศ. 2538 นายทหารธุรการและกำลังพล ศูนย์พัฒนาเกษตรเบ็ดเสร็จ กรมการสัตวทการบก พ.ศ. 2542 หัวหน้าแผนกเกษตรกรรม กรมการสัตวและเกษตรกรรมที่ 3 กรมการสัตวทการบก พ.ศ. 2548 รองผู้บังคับการศูนย์พัฒนาการเกษตรเบ็ดเสร็จ กรมการสัตว ทการบก พ.ศ. 2549 รองหัวหน้ากองการสัตวและเกษตรกรรมที่ 3 กรมการสัตว ทการบก พ.ศ. 2550 ฝ่ายเสนาธิการประจำผู้บังคับบัญชา กองบัญชาการ กองทัพบก